Risale-i Nur Külliyatından

İki mehteb-i Musibetin Şehadetnamesi
veya

Divan-ı Harb-i Örfî

Medenîlere galebe çalmak ikna iledir, icbar ile değildir. Biz muhabbet fedaileriyiz, husumete vaktimiz yoktur.

Müellifi
Bediüzzaman
Said Nursi

Divan-I Harb-İ Örfî

Müellifi
Bedîüzzaman Said Nursî

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

[Yarım asır evvel tab'edilen bu müdafaayı şimdi bu asra daha muvafık gördük. Güya o zamandan elli sene sonra bir hiss-i kabl-el vuku' ile bir nevi ihbar-ı gaybî olarak hayat-ı içtimaiyeyi alâkadar eden çok hakikatlara temas ettiğinden neşredildi.]

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Aziz, sıddık kardeşim,

Madem eski zamanda iki defa tab'edilmiş, kimse itiraz etmemiş, ayn-ı hakikat bir risaleciktir. Has dostların tensibiyle fakat sıhhatına tam dikkat etmek şartıyla neşredebilirsiniz. Bu risale, eski zamandan ziyade bu zamanın tam bir dersi olabilir.

Said Nursî

Eserin kırkbeş sene evvelki tab'ındaki ifade-i naşir

Ahmed Ramiz der:

323 senesi zarfında idi ki; Şark'ın yalçın, sarp, âhenîn mavera-i şevahik-ı cibalinde tulû' etmiş Said Nursî isminde nevadir-i hilkatten ma'dud bir ateşpare-i zekânın İstanbul âfâkında rü'yet edildiği haberi etrafa aksetmiş ve fıtraten mütecessis olan bazı kimseler o hârika-i fıtratı peyapey gördükçe, mader-i hilkatin hazain-i lâ-tefnasındaki sehaveti bir türlü hazmedemeyenler, Şarkî Anadolu kıyafetinde, o şal ve şalvar altında, öyle bir kânun-u dehânın ihtifa edebileceğini bir türlü anlayamayarak, bir kısım adamlar ona, mecnun demişlerdi.

Said Nursî filvaki' ifrat-ı zekâ itibariyle hudud-u cünunda idi. Fakat öyle bir cünun ki; onun ulvî ruh ve kemal-i aklına işarettir, diye bir zât şu mısralarında tercüman-ı zîşanı olmuştur:

Cünun başımda yanar, ateş-i maâlîdir
Cünun başımda benim bir zekâ-i âlîdir.
Benim cünunuma rehber ziya-yı ulviyet,
Benim cünunumu bekler azîm bir niyet…

Evet Said Nursî İstanbul'a, şûrezâr vilayat-ı şarkıyenin maarifsizlikle öldürülmek istenilen Yıldız siyasetlerine istikamet vermek azmiyle gelmişti. Daha İstanbul'a gelmeden Van'dan, Bitlis'ten, Mardin'den defaatla nefyolmasından İstanbul'a gelmesiyle beraber Merhum Sultan Abdülhamid tarafından suret-i ciddiyede tarassud altına aldırıldı. Birkaç kerre tevkif edildi. Nihayet bir gün geldi, Said Nursî'yi Üsküdar'a Toptaşı'na yolladılar. Çünki hapishanede ikaz edilecek kimseler bulunmak muhtemeldi. Tımarhaneden ikide bir çıkartılıyor; maaş, rütbe tebşir

ediliyor. Hazret-i Said: “Ben memleketimde mekteb-medrese açtırmak üzere geldim, başka bir dileğim yoktur. Bunu isterim, başka bir şey istemem.” diyordu… Tabir-i âherle Bedîüzzaman iki şey istiyordu: Vilayat-ı şarkıyenin her tarafında dinî mektebler, medreseler açtırmak istiyor ve başka bir şey almamak istiyordu…

Arş-ı kanaat oldu behişt-i gına bize,

Biz etmeyiz zemin-i müdaraya ol emin.

Mansıbların, makamların en bülendidir,

Hizmet-i iman ile asayiş ve saadeti temin…

Şehzadebaşı’nda şematetle konferans verildiği gece, kemal-i mehabetle sahneye çıkıp îrad ettiği nutk-u belig-i bîtarafane, Said’in ihata-i ilmiyesi kadar hamaset ve fedakârlıkta da ileri olduğunu teyid eder. Gerek o gece, gerek menhus 31 Mart’ta cihandeğer nasihatlarıyla ortaya atılan hoca-i dânâya; böyle tehlikeli bir anda vücud-u kıymetdarının sıyaneti, nefean lil-umum elzem olduğu halde ve ihtar edildiği zaman: “En büyük ders, doğruluk yolunda ölümünü istihkar dersi vermektir…”

“Yerinde ölmek için bu hayat lâzımdır.”

fikrine karşı:

Aşinayız, bize bîganedir endişe-i mevt.

Adl ü Hak uğruna nezreylemişiz canımızı.

Ol bize âb-ı hayat, ateş-i seyyal-i memat.

mısraı ile mukabele ederdi.

Said-i hüşyarın safvet-i ruhunu, besalet ve şecaatini, fedakârlığındaki nihayetsizliğini anlamak ve ona bağlanmak için, lisan-ı hamasetinden bu mezkûr mısraını söylemek kifayet eder.

Bedîüzzaman’a zurafadan biri bir gün irfanıyla mütenasib bir esvab iktisaı lüzumundan bahseder. Müşarün-ileyh de: “Siz Avusturya’ya güya boykot yapıyorsunuz. Hem onun yolladığı kalpakları giyiyorsunuz. Ben ise bütün Avrupa’ya boykot yapıyorum, [1](Haşiye) onun için yalnız memleketimin maddî ve manevî mamulâtını giyiyorum.” buyurmuştur.

Elyevm, Said Nursî memleketine döndü. Karışmış İstanbul'un hava-i gıll ü gışından ve tezviratından ve bedraka-i efkâr olmak lâzım gelen gazetecilerin bazılarının bütün fenalıklara bâdî ve bütün felâketlerin müvellidi olduklarını görerek bu derece açık cinayetlere tahammül edemeyerek me'yus ve müteessir; vahşetzâr fakat munis, vefakâr ve nâmusperver olan dağlarına döndü. İsabet etti. Kimbilir belki en büyük icraatından biri de budur.

Naşiri
Ahmed Ramiz
(Rahmetullahi Aleyh)

Kırkaltı sene [2](*) evvel tab'edilmiş
İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Mukaddime

Vakta ki hürriyet divanelikle yâdolunurdu; zayıf istibdad tımarhaneyi bana mekteb eyledi. Vakta ki itidal, istikamet; irtica ile iltibas olundu; meşrutiyette şiddetli istibdad, hapishaneyi mekteb yaptı.

Ey şu şehadetnamemi temaşa eden zevat! Lütfen ruh ve hayalinizi misafireten, yeni medeniyete karışmış asabî bir bedevi talebenin hâl-i ihtilâlde olan cesed ve dimağına gönderiniz. Tâ tahtie ile hataya düşmeyiniz.

31 Mart Hâdisesinde Divan-ı Harb-i Örfî'de dedim ki:

Ben talebeyim, onun için her şeyi mizan-ı Şeriatla müvazene ediyorum. Ben milliyetimizi, yalnız İslâmiyet biliyorum. Onun için her şeyi de İslâmiyet nokta-i nazarından muhakeme ediyorum.

Ben hapishane denilen âlem-i berzahın kapısında dururken ve darağacı denilen istasyonda âhirete giden şimendiferi beklerken, cem'iyet-i beşeriyenin gaddarane hallerini tenkid ederek; değil yalnız sizlere, belki bu zamandaki nev'-i benî-beşere îrad ettiğim bir nutuktur. Onun için يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ sırrınca kabr-i kalbden hakaik çıplak çıktı. Nâmahrem olan kimseler nazar etmesin. Âhirete kemal-i iştiyak ile müheyyayım, bu asılanlarla beraber gitmeye hazırım. Nasılki bir bedevi garaibperest, İstanbul'un acaib ve mehasinini işitmiş, fakat görmemiş; nasıl kemal-i hâhişle görmeyi arzu eder! Ben de ma'rez-i acaib ve garaib olan âlem-i âhireti o hâhişle görmek istiyorum. Şimdi de öyleyim. Beni oraya nefyetmek, bana ceza değil; sizin elinizden gelirse, beni vicdanen tazib ediniz! Ve illâ başka suretle azab, azab değil, benim için bir şandır!

Bu hükûmet zaman-ı istibdadda akla husumet ederdi. Şimdi de hayata adavet ediyor. Eğer hükûmet böyle olursa; yaşasın cünun, yaşasın mevt!.. Zalimler için de yaşasın Cehennem!.. Ben zâten bir zemin istiyordum ki, efkârımı onda beyan edeyim. Şimdi bu Divan-ı Harb-i Örfî iyi bir zemin oldu.

Bidayetlerde herkesten sual olunduğu gibi, Divan-ı Harb'de bana da sual ettiler: "Sen de şeriatı istemişssin?"

Dedim: Şeriatın bir hakikatına, bin ruhum olsa feda etmeğe hazırım! Zira şeriat, sebeb-i saadet ve adalet-i mahz ve fazilettir. Fakat ihtilâlcilerin isteyişi gibi değil.

Hem de dediler: İttihad-ı Muhammediye'ye (A.S.M.) dâhil misin?

Dedim: Maal'iftihar! En küçük efradındanım. Fakat benim tarif ettiğim vecihle... Ve o ittihaddan olmayan, dinsizlerden başka kimdir? Bana gösteriniz.

İşte o nutku şimdi neşrediyorum. Tâ ki, Meşrutiyeti lekeden ve ehl-i şeriatı me'yusiyetten ve ehl-i asrı tarih nazarında cehil ve cünundan ve hakikatı evham ve şübheden kurtarayım. İşte başlıyorum:

Dedim: Ey Paşalar, Zabitler! Hapsimi iktiza eden cinayetlerin icmali:

اِذَا مَحَاسِنِى اللاَّتِى اَدِلُّ بِهَا كَانَتْ ذُنُوبِى فَقُلْ لِى كَيْفَ اَعْتَذِرُ

Yani: Medar-ı iftiharım olan mehasinim, şimdi günah sayılıyor. Artık nasıl itizar edeyim, mütehayyirim.

Mukaddeme olarak söylüyorum: Mert olan cinayete tenezzül etmez. Şayet isnad olunsa cezadan korkmaz. Hem de haksız yere i'dam olunsam, iki şehid sevabını kazanırım. Şayet hapiste kalsam, böyle hürriyeti lafızdan ibaret bulunan gaddar bir hükûmetin en rahat mevkii hapishane olsa gerektir. Mazlumiyetle ölmek, zalimiyetle yaşamaktan daha hayırlıdır. Bunu da derim ki: Siyaseti dinsizliğe âlet yapan bazı adamlar, kabahatını setr için başkasını irtica ile ve dinini siyasete âlet yapmakla itham ederler. Şimdiki hafiyeler eskisinden beterdirler. Bunların sadakatına nasıl itimad olunur? Adalet onların sözlerine nasıl bina olunur?

Hem de cerbeze ile insan, adalet yaparken zulme düşüyor. Zira insan kusursuz olmaz. Fakat uzun zamanda ve efrad-ı kesîre içinde ve tahallül-ü mehasinle ta'dil olunan müteferrik kusurları cerbeze ile cem'edip, bir zaman-ı vâhidde bir şahs-ı vâhidden sudûrunu tevehhüm ederek şedid cezaya müstehak görür. Halbuki bu tarz, bir zulm-ü şediddir.

Şimdi gelelim onbir buçuk cinayetlerimin ta'dadına:

BİRİNCİ CİNAYET: Geçen sene bidayet-i hürriyette elli-altmış telgraf umum şark aşîretlerine sadaret vasıtasıyla çektim. Meali şu idi:

"Meşrutiyet ve kanun-u esasî işittiğiniz mes'ele ise; hakikî adalet ve meşveret-i şer'iyeden ibarettir. Hüsn-ü telakki ediniz. Muhafazasına çalışınız. Zira, dünyevî saadetimiz meşrutiyettedir. Ve istibdaddan herkesten ziyade biz zarardîdeyiz."

Her yerden bu telgrafların cevabı, müsbet ve güzel olarak geldi. Demek vilayat-ı şarkıyeyi tenbih ettim, gafil bırakmadım. Tâ yeni bir istibdad onların gafletinden istifade etmesin. Neme lâzım demediğimden cinayet işledim ki, bu mahkemeye girdim...

İKİNCİ CİNAYET: Ayasofya'da, Bayezid'de, Fatih'te, Süleymaniye'de umum ülema ve talebeye hitaben müteaddid nutuklar ile şeriatın ve müsemma-yı meşrutiyetin münasebet-i hakikiyesini izah ve teşrih ettim. Ve mütehakkimane istibdadın, şeriatla bir münasebeti olmadığını beyan ettim. Şöyle ki: سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ hadîsinin sırrıyla; şeriat âleme gelmiş, tâ istibdadı ve zalimane tahakkümü mahvetsin.

Herhangi bir nutuk îrad ettim ise; herbir kelimesine kimsenin bir itirazı varsa, bürhan-ı kat'î ile isbata hazırım. Ve dedim ki: "Asıl şeriatın meslek-i hakikîsi, hakikat-ı meşrutiyet-i meşruadır." Demek meşrutiyeti, delail-i şer'iye ile kabul ettim. Başka medeniyetçiler gibi, taklidî ve hilaf-ı şeriat telakki etmedim. Ve şeriatı rüşvet vermedim. Ve ülema ve şeriatı, Avrupa'nın zunûn-u fasidesinden iktidarıma göre

kurtarmağa çalıştığımdan cinayet ettim ki, bu tarz muamelenizi gördüm…

ÜÇÜNCÜ CİNAYET: İstanbul'da yirmi bine yakın hemşehrilerimi, -hamal ve gafil ve safdil olduklarından- bazı particiler onları iğfal ile vilayat-ı şarkıyeyi lekedar etmelerinden korktum. Ve hammalların umum yerlerini ve kahvelerini gezdim. Geçen sene anlayacakları suretle meşrutiyeti onlara telkin ettim. Şu mealde:

"İstibdad, zulüm ve tahakkümdür. Meşrutiyet, adalet ve şeriattır. Padişah, Peygamberimizin emrine itaat etse ve yoluna gitse halifedir. Biz de ona itaat edeceğiz. Yoksa, Peygambere tâbi olmayıp zulüm edenler, padişah da olsalar haydutturlar. Bizim düşmanımız cehalet, zaruret, ihtilaftır. Bu üç düşmana karşı; san'at, marifet, ittifak silâhıyla cihad edeceğiz. Ve bizi bir cihette teyakkuza ve terakkiye sevkeden hakikî kardeşlerimiz Türklerle ve komşularımızla dost olup el ele vereceğiz. Zira husumette fenalık var, husumete vaktimiz yoktur. Hükûmetin işine karışmayacağız. Zira, hikmet-i hükûmeti bilmiyoruz…"

İşte o hammalların, Avusturya'ya karşı -benim gibi bütün Avrupa'ya karşı- [3](*) boykotajları ve en müşevveş ve heyecanlı zamanlarda âkılane hareketlerinde bu nasihatın tesiri olmuştur. Padişaha karşı irtibatlarını ta'dil etmeye ve boykotajlarla Avrupa'ya karşı harb-i iktisadî açmağa sebebiyet verdiğimden, demek cinayet ettim ki, bu belaya düştüm…

DÖRDÜNCÜ CİNAYET: Avrupa, bizdeki cehalet ve taassub müsaadesiyle, şeriatı -hâşâ ve kellâ- istibdada müsaid zannettiklerinden, nihayet derecede kalben üzülmüştüm. Onların zannını tekzib etmek için, meşrutiyeti herkesten ziyade şeriat namına alkışladım. Lâkin yine korktum ki, başka bir istibdad tekrar o zannı tasdik eder diye, ne kadar kuvvetim varsa Ayasofya Câmiinde meb'usana hitaben feryad ettim. Ve söyledim ki: Meşrutiyeti, meşruiyet ünvanı ile telakki ve telkin ediniz. Tâ yeni ve gizli

ve dinsiz bir istibdad, pis eliyle o mübareği ağrazına siper etmekle lekedar etmesin. Hürriyeti, âdâb-ı şeriatla takyid ediniz. Zira cahil efrad ve avam-ı nâs kayıdsız hür olsa, şartsız tam serbest olsa, sefih ve itaatsız olur. Adalet namazında kıbleniz dört mezheb olsun. Tâ ki, namaz sahih ola. Zira hakaik-i meşrutiyetin sarahaten ve zımnen ve iznen dört mezhebden istihracı mümkün olduğunu dava ettim. Ben ki, bir âdi talebeyim. Ülemaya farz olan bir vazifeyi omuzuma aldım, demek cinayet ettim ki, bu tokadı yedim.

BEŞİNCİ CİNAYET: Gazeteler iki kıyas-ı fasid cihetiyle ve haysiyet kırıcı bir neşriyat ile ahlâk-ı İslâmiyeyi sarstılar. Ve efkâr-ı umumiyeyi perişan ettiler. Ben de gazetelerle, onları reddeden makaleler neşrettim. Dedim ki:

Ey gazeteciler! Edibler edebli olmalı, hem de edeb-i İslâmiye ile müteeddib olmalı. Ve onların sözleri, kalb-i umumî-i müşterek-i milletten bîtarafane çıkmalı. Ve matbuat nizamnamesini, vicdanınızdaki hiss-i diyanet ve niyet-i hâlise tanzim etmeli. Halbuki, siz iki kıyas-ı fasidle, yani taşrayı İstanbul'a ve İstanbul'u Avrupa'ya kıyas ederek efkâr-ı umumiyeyi bataklığa düşürdünüz. Ve şahsî garazları ve fikr-i intikamı uyandırdınız. Zira elifbâ okumayan çocuğa, felsefe-i tabiiye dersi verilmez. Ve erkeğe, tiyatrocu karı libası yakışmaz. Ve Avrupa'nın hissiyatı, İstanbul'da tatbik olunmaz. Akvamın ihtilafı; mekânların ve aktarın tehalüfü, zamanların ve asırların ihtilafı gibidir. Birisinin libası, ötekinin endamına gelmez. Demek Fransız büyük ihtilâli, bize tamamen hareket düsturu olamaz. Yanlışlık, tatbik-i nazariyat ve mukteza-yı hâli düşünmemekten çıkar.

Ben ki ümmi bir köylüyüm, böyle cerbezeli ve mugalatalı ve ağrazlı muharrirlere nasihat ettim; demek cinayet işledim...

ALTINCI CİNAYET: Kaç defa büyük içtimalarda, heyecanları hissettim. Korktum ki, avam-ı nâs siyasete karışmakla asayişi ihlâl etsinler. Türkçeyi yeni öğrenen köylü bir talebenin lisanına yakışacak lafızlar ile heyecanı teskin ettim. Ezcümle: Bayezid'de talebenin içtimaında ve

Ayasofya mevlidinde ve Ferah Tiyatrosu'ndaki heyecana yetiştim.

Bir derece heyecanı teskin ettim. Yoksa bir fırtına daha olacaktı. Ben ki, bedevi bir adamım. Medenîlerin entrikalarını bildiğim halde işlerine karıştım. Demek cinayet ettim...

YEDİNCİ CİNAYET: İşittim, İttihad-ı Muhammedî (A.S.M.) namıyla bir cem'iyet teşekkül etmiş. Nihayet derecede korktum ki; bu ism-i mübarekin altında bazılarının bir yanlış hareketi meydana gelsin. Sonra işittim: Bu ism-i mübareki bazı mübarek zevat, -Süheyl Paşa ve Şeyh Sadık gibi zâtlar- daha basit ve sırf ibadete ve Sünnet-i Seniyeye tebaiyete nakletmişler. Ve o siyasî cem'iyetten kat'-ı alâka ettiler. Siyasete karışmayacaklar. Lâkin tekrar korktum, dedim: Bu isim umumun hakkıdır, tahsis ve tahdid kabul etmez. Ben nasıl ki, dindar müteaddid cem'iyete bir cihette mensubum. Zira maksadlarını bir gördüm. Kezalik o ism-i mübareke intisab ettim. Lâkin tarif ettiğim ve dâhil olduğum İttihad-ı Muhammedînin (A.S.M.) tarifi budur ki:

Şarktan garba, cenubdan şimale uzanan bir silsile-i nuranî ile merbut bir dairedir. Dâhil olanlar da bu zamanda üçyüz milyondan ziyadedir. Bu ittihadın cihet-ül vahdeti ve irtibatı, tevhid-i İlahîdir. Peyman ve yemini, imandır. Müntesibleri, Kālû Belâ'dan dâhil olan umum mü'minlerdir. Defter-i esmaları da, Levh-i Mahfuz'dur. Bu ittihadın naşir-i efkârı, umum kütüb-ü İslâmiyedir. Günlük gazeteleri de, i'lâ-i Kelimetullahı hedef-i maksad eden umum dinî gazetelerdir. Kulüp ve encümenleri, câmi ve mescidler ve dinî medreseler ve zikirhanelerdir. Merkezi de, Haremeyn-i Şerifeyn'dir. Böyle cem'iyetin reisi, Fahr-i Âlem'dir (A.S.M.). Ve mesleği, herkes kendi nefsiyle mücahede; yani ahlâk-ı Ahmediye (A.S.M.) ile tahalluk ve Sünnet-i Nebeviyeyi ihya ve başkalara da muhabbet ve -eğer zarar etmezse- nasihat etmektir. Bu ittihadın nizamnamesi Sünnet-i Nebeviye ve kanunnamesi evamir ve nevahi-i şer'iyedir. Ve kılınçları da, berahin-i katıadır. Zira medenîlere galebe çalmak ikna iledir, icbar ile

değildir. Taharri-i hakikat, muhabbet iledir. Husumet ise, vahşet ve taassuba karşı idi. Hedef ve maksadları da, i'lâ-i Kelimetullah'tır. Şeriatta yüzde doksandokuz ahlâk, ibadet, âhiret ve fazilete aittir. Yüzde bir nisbetinde siyasete müteallıktir; onu da ulü-l emrler düşünsünler.

Şimdi maksadımız, o silsile-i nuranîyi ihtizaza getirmekle, herkesi bir şevk u hâhiş-i vicdaniye ile tarîk-i terakkide kâ'be-i kemalâta sevketmektir. Zira i'lâ-i Kelimetullahın bu zamanda bir büyük sebebi, maddeten terakki etmektir.

İşte ben bu ittihadın efradındanım. Ve bu ittihadın tezahürüne teşebbüs edenlerdenim. Yoksa sebeb-i iftirak olan fırkalardan, partilerden değilim.

Elhasıl: Sultan Selim'e biat etmişim. Onun ittihad-ı İslâmdaki fikrini kabul ettim. Zira o vilayat-ı şarkıyeyi ikaz etti. Onlar da ona biat ettiler. Şimdiki şarklılar, o zamanki şarklılardır. Bu mes'elede seleflerim, Şeyh Cemaleddin-i Efganî, allâmelerden Mısır müftüsü merhum Muhammed Abdüh, müfrit âlimlerden Ali Suavi, Hoca Tahsin ve ittihad-ı İslâmı hedef tutan Namık Kemal ve Sultan Selim'dir ki, demiş:

İhtilaf u tefrika endişesi
Kûşe-i kabrimde hattâ bîkarar eyler beni.
İttihadken savlet-i a'dayı def'a çaremiz
İttihad etmezse millet, dağdar eyler beni…

Yavuz Sultan Selim

Ben zahiren buna teşebbüs ettim, iki maksad-ı azîm için:

Birincisi: O ismi tahdid ü tahsisten halâs etmek ve umum mü'minlere şümulünü ilân etmek. Tâ ki, tefrika düşmesin ve evham çıkmasın.

İkincisi: Bu geçen musibet-i azîmeye sebebiyet veren fırkaların iftirakının, tevhid ile önüne sed olmaktı. Vâ esefâ ki, zaman fırsat vermedi. Sel geldi, beni de yıktı. Hem derdim: Bir yangın olsa, bir parçasını söndüreceğim. Fakat hocalık elbisem de yandı. Ve uhdesinden gelemediğim bir yalancı şöhret de maalmemnuniye ref' oldu.

Ben ki, âdi bir adamım. Böyle meclis-i meb'usan ve a'yan ve vükelanın en mühim vazifelerini düşündürecek bir emri, uhdeme aldım. Demek cinayet ettim…

SEKİZİNCİ CİNAYET: Ben işittim ki: Askerler bazı cem'iyetlere intisab ediyorlar. Yeniçerilerin hâdise-i müdhişesi hatırıma geldi. Gayet telaş ettim. Bir gazetede yazdım ki: Şimdi en mukaddes cem'iyet, ehl-i iman askerlerin cem'iyetidir. Umum mü'min ve fedakâr askerlerin mesleğine girenler, neferden ser-askere kadar dâhildir. Zira ittihad, uhuvvet, itaat, muhabbet ve i'lâ-i Kelimetullah, dünyanın en mukaddes cem'iyetinin maksadıdır. Umum mü'min askerler tamamıyla bu maksada mazhardırlar. Askerler merkezdir. Millet ve cem'iyet onlara intisab etmek lâzımdır. Sair cem'iyetler, milleti, asker gibi mazhar-ı muhabbet ve uhuvvet etmek içindir. Amma ittihad-ı Muhammedî (A.S.M.) ki, umum mü'minlere şamildir. Cem'iyet ve fırka değildir. Merkezi ve saff-ı evveli gaziler, şehidler, âlimler, mürşidler teşkil ediyor. Hiçbir mü'min ve fedakâr asker -zabit olsun, nefer olsun- hariç değil ki, tâ intisaba lüzum kalsın. Lâkin bazı cem'iyet-i hayriye, kendine İttihad-ı Muhammedî diyebilir. Buna karışmam.

Ben ki, âdi bir talebeyim. Böyle büyük ülemanın vazifelerini gasbettim. Demek cinayet ettim…

DOKUZUNCU CİNAYET: Mart'ın 31'inci günündeki dehşetli hareketi, iki-üç dakika uzaktan temaşa ettim. Müteaddid metalibi işittim. Fakat yedi renk sür'atle çevrilirse yalnız beyaz göründüğü gibi; o ayrı ayrı matlablardaki fesadatı binden bire indiren ve avamı anarşilikten kurtaran ve efrad elinde kalan umum siyaseti, mu'cize gibi muhafaza eden lafz-ı şeriat yalnız göründü. Anladım iş fena, itaat muhtel, nasihat tesirsizdir. Yoksa her vakit gibi, yine o ateşin söndürülmesine teşebbüs edecektim. Fakat avam çok, bizim hemşehriler gafil ve safdil; ben de bir şöhret-i kâzibe ile görünüyorum. Üç dakikadan sonra çekildim. Bakırköyü'ne gittim. Tâ beni tanıyanlar karışmasınlar. Rast gelenlere de karışmamak tavsiye ettim. Eğer zerre mikdar dahlim olsa idi,

zâten elbisem beni ilân ediyor, istemediğim bir şöhret de beni herkese gösteriyordu. Bu işde pek büyük görünecektim. Belki Ayastafanos'a kadar tek başıma olsun Hareket Ordusuna karşı, mukabele ederek isbat-ı vücud edecektim, merdane ölecektim. O vakit dahlim bedihî olurdu. Tahkike lüzum kalmazdı.

İkinci günde bir ukde-i hayatımız olan itaat-ı askeriyeden sual ettim. Dediler ki: "Askerlerin zabitleri asker kıyafetine girmiş. İtaat çok bozulmamış." Tekrar sual ettim: "Kaç zabit vurulmuş?" Beni aldattılar, dediler: "Yalnız dört tane. Onlar da müstebid imişler. Hem Şeriatın âdâb ve hududu icra olunacak."

Ben de gazetelere baktım; onlar da o kıyamı meşru gibi tasvir ediyorlardı. Ben de bir cihette sevindim. Zira en mukaddes maksadım, şeriatın ahkâmını tamamen icra ve tatbiktir. Fakat itaat-ı askeriyeye halel geldiğinden, nihayet derecede me'yus ve müteessir oldum. Ve umum gazetelerle askere hitaben neşrettim ki:

"Ey askerler! Zabitleriniz bir günah ile nefislerine zulmediyorlarsa, siz o itaatsizlikle otuz milyon Osmanlı ve üçyüz milyon nüfus-u İslâmiyenin haklarına bir nevi zulmediyorsunuz. Zira umum İslâm ve Osmanlıların haysiyet, saadet ve bayrak-ı tevhidi, bu zamanda bir cihette sizin itaatınız ile kaimdir. Hem de şeriat istiyorsunuz. Fakat itaatsizlikle şeriata muhalefet ediyorsunuz."

Ben onların hareketini ve şecaatlarını okşadım. Zira efkâr-ı umumiyenin yalancı tercümanı olan gazeteler, nazarımıza hareketlerini meşru göstermişlerdi. Ben de takdirle beraber, nasihatımı bir derece tesir ettirdim. İsyanı bir derece bastırdım. Yoksa böyle âsân olmazdı.

Ben ki bilfiil tımarhaneyi ziyaret etmiş bir adamım, "Neme lâzım, böyle işleri akıllılar düşünsün." demediğimden cinayet ettim…

ONUNCU CİNAYET: Harbiye nezaretindeki askerler içine cuma günü ülema ile beraber gittim. Gayet müessir

nutuklarla sekiz tabur askeri itaata getirdim. Nasihatlarım tesirini sonradan gösterdi. İşte nutkun sureti:

Ey asakir-i muvahhidîn! Otuz milyon Osmanlı ve üçyüz milyon İslâmın nâmusu ve haysiyeti ve saadeti ve bayrak-ı tevhidi, bir cihette sizin itaatınıza vâbestedir. Sizin zabitleriniz bir günah ile kendi nefsine zulmetse, siz bu itaatsizlikle üçyüz milyon İslâma zarar ediyorsunuz. Zira bu itaatsizlikle uhuvvet-i İslâmiyeyi tehlikeye atıyorsunuz. Biliniz ki: Asker ocağı cesîm ve muntazam bir fabrikaya benzer. Bir çark itaatsizlik etse, bütün fabrika herc ü merc olur. Asker neferatı siyasete karışmaz. Yeniçeriler şahiddir. Siz Şeriat dersiniz, halbuki Şeriata muhalefet ediyorsunuz ve lekedar ediyorsunuz. Şeriatla, Kur'an ile, hadîs ile, hikmet ile, tecrübe ile sabittir ki: Sağlam, dindar, hakperest ulü-l emre itaat farzdır. Sizin ulü-l emriniz, üstadınız; zabitlerinizdir. Nasılki mahir mühendis, hâzık tabib bir cihette günahkâr olsalar, tıb ve hendeselerine zarar vermez. Kezalik münevver-ül efkâr ve fenn-i harbe aşina, mektebli, hamiyetli, mü'min zabitlerinizin bir cüz'î nâmeşru hareketi için itaatınıza halel vermekle Osmanlılara ve İslâmlara zulmetmeyiniz! Zira itaatsizlik yalnız bir zulüm değil, milyonlarca nüfusun hakkına bir nevi tecavüz demektir. Bilirsiniz ki, bu zamanda bayrak-ı tevhid-i İlahî sizin yed-i şecaatinizdedir. O yed'in kuvveti de itaat ve intizamdır. Zira bin muntazam ve muti' asker, yüzbin başıbozuğa mukabildir. Ne hacet, yüz sene zarfında otuz milyon nüfusun vücuda getirmediği böyle pekçok kan döktüren inkılabları siz itaatınızla kan dökmeden yaptınız.

Bunu da söylüyorum ki: Hamiyetli ve münevver-ül fikir bir zabiti zayi' etmek, manevî kuvvetinizi zayi' etmektir. Zira şimdi hüküm-ferma, şecaat-i imaniye ve akliye ve fenniyedir. Bazan bir münevver-ül fikir, yüze mukabildir. Ecnebiler size bu şecaatle galebeye çalışıyorlar. Yalnız şecaat-i fıtriye kâfi değil...

Elhasıl: Fahr-i Âlem'in fermanını size tebliğ ediyorum ki: İtaat farzdır. Zabitlerinize isyan etmeyiniz. Yaşasın askerler!..

Yaşasın meşruta-i meşrua!..

Demek ki ben, bu kadar âlim varken, böyle mühim vazifeleri deruhde ettiğimden cinayet ettim!..

ONBİRİNCİ CİNAYET: Ben vilayat-ı şarkıyede aşiretlerin hal-i perişaniyetini görüyordum. Anladım ki: Dünyevî bir saadetimiz, bir cihetle fünun-u cedide-i medeniye ile olacak. O fününun da gayr-ı müteaffin bir mecrası ülema ve bir menbaı da medreseler olmak lâzımdır. Tâ ülema-i din, fünun ile ünsiyet peyda etsin.

Zira, o vilayatta nim-bedevi vatandaşların zimam-ı ihtiyarı, ülema elindedir. Ve o saik ile Dersaadet'e geldim. Saadet tevehhümü ile o vakitte -şimdi münkasım olmuş, şiddetlenmiş olan- istibdadlar, merhum Sultan-ı Mahlu'a isnad edildiği halde; onun Zabtiye Nâzırı ile bana verdiği maaş ve ihsan-ı şahanesini kabul etmedim, reddettim. Hata ettim. Fakat o hatam, medrese ilmi ile dünya malını isteyenlerin yanlışlarını göstermekle hayır oldu. Aklımı feda ettim, hürriyetimi terk etmedim. O şefkatli sultana boyun eğmedim. Şahsî menfaatımı terk ettim.

Şimdiki sivrisinekler beni cebr ile değil, muhabbetle kendilerine müttefik edebilirler. Bir buçuk senedir burada memleketimin neşr-i maarifi için çalışıyorum. İstanbul'un ekserîsi bunu bilir.

Ben ki bir hammalın oğluyum. Bu kadar dünya bana müyesser iken kendi nefsimi hammal oğulluğundan ve fakr-ı halden çıkarmadım. Ve dünya ile kökleşemediğim ve en sevdiğim mevki olan vilayat-ı şarkıyenin yüksek dağlarını terketmekle millet için tımarhaneye, tevkifhaneye ve meşrutiyet zamanında işkenceli hapishaneye düşmeme sebebiyet veren öyle umûrlara teşebbüs etmekle büyük bir cinayet eyledim ki; bu dehşetli mahkemeye girdim!..

YARI CİNAYET: Şöyle ki: Daire-i İslâm'ın merkezi ve rabıtası olan nokta-i hilafeti elinden kaçırmamak fikriyle ve sâbık sultan merhum Abdülhamid Han Hazretleri, sâbık içtimaî kusuratını derk ile nedamet ederek kabul-ü nasihata istidad kesbetmiş zannıyla ve "Aslah tarîk, musalahadır."

mülahazasıyla, şimdiki en çok ağraz ve infialâta mebde ve tohum olan bu vukua gelen şiddet suretini daha ahsen surette düşündüğümden, merhum Sultan-ı Sâbık'a, ceride lisanıyla söyledim ki:

"Münhasif Yıldız'ı dârülfünun et, tâ Süreyya kadar a'lâ olsun! Ve oraya seyyahlar, zebaniler yerine, ehl-i hakikat melaike-i rahmeti yerleştir; tâ cennet gibi olsun! Ve Yıldız'daki milletin sana hediye ettiği servetini, milletin baş hastalığı olan cehaletini tedavi için büyük dinî dârülfünunlara sarf ile millete iade et ve milletin mürüvvet ve muhabbetine itimad et. Zira senin şahane idarene millet mütekeffildir. Bu ömürden sonra sırf âhireti düşünmek lâzım. Dünya en evvel sen dünyayı terket! Zekat-ül ömrü, ömr-ü sâni (Ömer-i Sâni) yolunda sarfeyle.

Şimdi müvazene edelim: Yıldız, eğlence yeri olmalı veya dârülfünun olmalı? Ve içinde seyyahlar gezmeli veya ülema tedris etmeli? Ve gasbedilmiş olmalı veyahut hediye edilmiş olmalı? Hangisi daha iyidir? İnsaf sahibleri hükmetsin."

Ben ki bir gedayım, bir büyük padişaha nasihat ettim, demek yarı cinayet ettim.

Cinayetin öteki yarısını söylemek zamanı gelmedi. [4](Haşiye)

Yazık! Eyvahlar olsun! Saadetimiz olan meşrutiyet-i meşrûa, bir menba-ı hayat-ı içtimaiyemiz ve İslâmiyete uygun olan maarif-i cedideye, millet nihayet derecede müştak ve susamış olduğu halde, bu hâdisede ifratperver olanlar meşrutiyete garazlar karıştırmakla ve fikren münevver olanlar da dinsizce harekât-ı lâübaliyane ile milletin rağbetine karşı maatteessüf sed çektiler. Bu seddi çekenler, ref etmelidirler. Vatan namına rica olunur.

Ey paşalar, zabitler! Bu onbir buçuk cinayetin şahidleri binlerle adamdır. Belki, bazılarına İstanbul'un yarısı şahiddir. Bu onbir buçuk cinayetin cezasına rıza ile beraber, onbir buçuk sualime de cevab isterim. İşte bu seyyiatıma bedel bir hasenem de var. Söyleyeceğim:

Herkesin şevkini kıran ve neş’esini kaçıran ve ağrazlar ve taraftarlıklar hissini uyandıran ve sebeb-i tefrika olan ırkçılık cem’iyat-ı avamiyeyi teşkiline sebebiyet veren ve ismi meşrutiyet ve manası istibdad olan ve “İttihad ve Terakki” ismini de lekedar eden buradaki şube-i müstebidaneye muhalefet ettim.

Herkesin bir fikri var. İşte sulh-u umumî, aff-ı umumî ve ref’-i imtiyaz lâzım. Tâ ki biri bir imtiyaz ile, başkasına haşerat nazarıyla bakmakla nifak çıkmasın. Fahr olmasın, derim: Biz ki hakikî müslümanız. Aldanırız, fakat aldatmayız. Bir hayat için, yalana tenezzül etmeyiz. Zira biliyoruz ki:

اِنَّمَا الْحِيلَةُ فِى تَرْكِ الْحِيَلِ

Fakat meşru, hakikî meşrutiyetin müsemmasına ahd ü peyman ettiğimden, istibdad ne şekilde olursa olsun, meşrutiyet libası giysin ve ismini taksın; rast gelsem sille vuracağım.

Fikrimce meşrutiyetin düşmanı; meşrutiyeti gaddar, çirkin ve hilaf-ı şeriat göstermekle meşveretin de düşmanlarını çok edenlerdir. “Tebeddül-ü esma ile hakaik tebeddül etmez.” En büyük hata, insan kendini hatasız zannetmek olduğundan, hatamı itiraf ederim ki; nâsın nasihatını kabul etmeden nâsa nasihatı kabul ettirmek istedim. Nefsimi irşad etmeden başkasının irşadına çalıştığımdan, emr-i bilmarufu tesirsiz etmekle tenzil ettim. Hem de tecrübe ile sabittir ki: Ceza bir kusurun neticesidir. Fakat bazan o kusur, işlenmemiş başka kusurun suretinde kendini gösterir. O adam masum iken cezaya müstehak olur. Allah musibet verir, hapse atar, adalet eder. Fakat hâkim ona ceza verir, zulmeder.

Ey ulü-l emr! Bir haysiyetim vardı, onunla İslâmiyet milliyetine hizmet edecektim; kırdınız. Kendi kendine olmuş, istemediğim bir şöhret-i kâzibem vardı; onunla avama nasihatımı tesir ettiriyordum, maal-memnuniye mahvettiniz. Şimdi usandığım bir hayat-ı zaîfim var. Kahrolayım, eğer i’dama esirgersem. Mert olmayayım, eğer ölmeye gülmekle gitmezsem. Sureta mahkûmiyetim, vicdanen

mahkûmiyetinizi intac edecektir. Bu hal bana zarar değil, belki şandır. Fakat millete zarar ettiniz. Zira nasihatımdaki tesiri kırdınız. Sâniyen: Kendinize zarardır. Zira hasmınızın elinde bir hüccet-i katıa olurum. Beni mihenk taşına vurdunuz. Acaba fırka-i hâlise dediğiniz adamlar böyle mihenge vurulsalar, kaç tanesi sağlam çıkacaktır. Eğer meşrutiyet, bir fırkanın istibdadından ibaret ise ve hilaf-ı şeriat hareket ise: فَلْيَشْهَدِ الثَّقَلاَنِ اَنِّى مُرْتَجِعٌ [5] (Haşiye) Zira yalanlarla ittihad yalandır ve ifsadat üzerine müesses olan ism-i meşrutiyet fasiddir. Müsemma-yı meşrutiyet; hak, sıdk, muhabbet ve imtiyazsızlık üzerine beka bulacaktır.

Maatteessüf bunu kemal-i telaş ve teessüfle ihtar ediyorum ki: Meselâ bir âlim-i zîtehevvür ki, sıfat-ı ilim kendini fesad ve fenalıktan men'etmiş iken, daima onun sıfat-ı tehevvüründen vücuda gelen fesad ve fenalığın zikri vaktinde, onu âlimlikle yâdetmek ve sıfat-ı ilme ilişmek, nasıl ilme husumet ve adaveti îma eder. Kezalik şeriat-ı mutahharanın ve ittihad-ı Muhammedînin ism-i mukaddesi ki; fırkaların ağraz-ı şahsiye ve hilaf-ı Şeriat ile ektikleri tohum-u fesadı, bir milyon fişenk havaya atıldığı ve umum siyaset ve asayiş efrad elinde kaldığı ve ortalık anarşist gibi olduğu halde, o müdhiş fırtına mu'cize-i şeriatla kansız, hafif geçtiği halde, o mübarek nam ile, o müdhiş fesadı binden bir dereceye indirmekle beraber; daima o ismi garaz sahiblerine siper göstermek, pek büyük ve tehlikeli bir noktaya, belki ukde-i hayatiyeye ilişmektir ki; dehşetinden her bir vicdan-ı selim titriyor, dağdar-ı teessüf oluyor.

Süreyya'yı süpürge yapmağa, üfürmekle Şems'i söndürmeğe ihtimal veren; belâhetini ilân eder. Meselâ: Ağrı Dağı ile Sübhan Dağı, ikisini tartacak dehşetli bir terazinin birer kefesine konulsalar ve cevv-i semada Zühal'de duran bir melek de o terazinin ucunu tutsa, Ağrı Dağı üzerine bir dirhem ilâve olunsa; Sübhan Dağı âsumana, Ağrı Dağı zemine geldiğini görenlerden fikri kısa olanlar, kıymet ve sıkleti, tamamen o ilâveye verecekler.

İşte haysiyet-i askeriye ve hamiyet-i İslâmiye ve şeriat-ı Muhammediye, o cesîm dağlara benzer. Esbab-ı hariciye, bir dirhem kıymetindedir. Bu kıymetsiz esbabı esas tutmak, insaniyetin ve İslâmiyetin kıymetini bilmemek ve tenzil etmektir.

Hakkın hatırını kırmayacağım, hakikatı söyleyeceğim. Zira hakkın hatırı âlîdir, hiçbir hatıra feda edilmez. Kimin hatırı kırılırsa kırılsın, yalnız hak sağ olsun. Şöyle ki:

31 Mart hâdisesi denilen o sâıka ve müdhiş fırtına, esbab-ı adîde tahtında öyle bir istidad-ı tabiîyi müheyya etmişti ki; neticesi herc ü merc olduğu halde, min-indillah ehl-i kıyamın lisanına daima mu'cizesini gösteren ism-i Şeriat geldi. o fırtınayı gayet hafif geçirdiğinden, Nisan'ın nısfından sonraki gazeteleri indallah mahkûm ediyor. Zira o hâdiseye sebebiyet veren yedi mes'ele ve onunla beraber yedi hal nazar-ı mütalaaya alınsa, hakikat tezahür eder. Onlar da bunlardır:

1- Yüzde doksanı İttihad ve Terakki'nin aleyhinde, hem onların tahakkümü ve istibdadı aleyhinde bir hareket idi.

2- Fırkaların meydan-ı münakaşatı olan vükelayı tebdil idi.

3- Sultan-ı mazlumu sukut-u musammemden kurtarmaktı.

4- Hissiyat-ı askeriyenin ve âdâb-ı dindaranelerinin muhalif telkinatının önüne sed çekmekti.

5- Pekçok büyütülen Hasan Fehmi Bey'in kātilini meydana çıkarmaktı.

6- Kadro haricine çıkanları ve alay zabitlerini mağdur etmemekti.

7- Hürriyeti, sefahete şümulünü men' ve âdâb-ı şeriatla tahdid ve avamın siyaset-i şer'î bildikleri yalnız kısâs ve kat'-ı yed haddini icra idi.

Fakat zemin bataklık ve dam ve plân serilmişti. Mukaddes olan itaat-ı askeriye feda edildi. Üss-ül esas esbab, fırkaların tarafdarane ve garazkârane münakaşatı ve gazetelerin belâgat yerine mübalagat ve yalan ve ifrat-perverane keşmekeşleri idi. Bu metalib-i seb'ada; nasılki yedi renk

çevrilse yalnız beyaz görünür, bunda da yalnız ziya-yı şeriat-ı beyza tecelli etti. Zira fesadın önüne sed çekti.

Elhasıl: Sekiz-dokuz ayda gazetelerin heyecan verici neşriyatıyla ve fırkaların cem'iyetlere fedai yazmakla ve inkılabı vücuda getiren zevatın tahakkümatıyla ve itaat-ı askeriyeye münafî olan hürriyet-i mutlaka efrada sirayetle ve âdâb-ı diniyeye muhalif zannettikleri şeyleri bazı dikkatsizlerin efrada telkinatıyla ve itaat bozulduktan sonra müstebidler, cahil mutaassıblar, dinde hassas, muhakeme-i akliyede noksan olanlar iyilik zannı ile o bataklık zeminde tohum ekmeğe başlamasıyla ve devletin umum siyaseti cahil efradın elinde kalmakla ve bir milyona yakın fişenk havaya atılmakla ve dâhil ve hariç müddeîler parmak vurmakla ortalık anarşistlik haline girdiğinden bu hâdisenin istidad-ı tabiîsi, herc ü merc ve müdahale-i ecnebi iken; min-indillah ism-i şeriat, o müteaddid sebeblerden çıkan ervah-ı habîse ve münteşireyi yuvalarına irca' ile onüç asırdan sonra bir mu'cize daha gösterdi.

Hem geçen inkılab-ı azîmde ordu ve ülemanın "Meşrutiyet, şeriata müsteniddir." diye yükselen sadâsı, umum ehl-i İslâmın vicdanlarını manyetizmalandırdı. O inkılab, inkılabların kaide-i tabiiyesini hark ile, şeriatın tesir-i mu'cizanesini gösterdi. Ve daima da gösterecektir.

Nisan'ın nısf-ı âhirinde çıkan gazetelerin esas-ı fikirlerine mu'terizim. Şöyle ki:

Hayat onun yoluna feda edilen ve hayattan bin derece daha yüksek olan haysiyet ve itaat-ı askeriyeyi, -hayata feda edilen ve ehl-i vicdan nazarında gayet hasis olan âmâl-i nâmeşruaya- feda etmeğe ihtimal verdiler. Hem de hakaik ve ahval onun cazibesine tâbi ve o merkeze merbut olan şems-i şeriat, saltanata veya hilafete veya başka siyasete tâbi ve âlet tevehhümüyle, bir şems-i müniri, münkesif bir yıldıza peyk ve cazibesine tâbi itikad etmek gibi göstermekle tarîk-i dalalete sülûk ettiler.

Bütün kuvvetimle derim ki: Terakkimiz, ancak milliyetimiz olan İslâmiyetin terakkisiyle ve hakaik-i şeriatın

tecellisiyledir. Yoksa “Yürüyüşünü terk etti, başkasının da yürüyüşünü öğrenmedi.” diye olan darb-ı mesele mâsadak olacağız.

Evet hem şan ü şeref-i millet-i İslâmiye, hem sevab-ı âhiret, hem hamiyet-i milliye, hem hamiyet-i İslâmiye, hem hubb-u vatan, hem hubb-u din ile mütehassis olmalıyız. Zira müsenna daha muhkemdir.

Ey paşalar, zabitler! Cinayetlerime ceza ve şimdi suallerime de cevab isterim. İslâmiyet ise insaniyet-i kübra ve şeriat ise medeniyet-i fuzla (en faziletli) olduğundan; âlem-i İslâmiyet, medine-i fâzıla-i Eflatuniye olmağa sezadır. [6](Haşiye)

Birinci Sual: Gazetelerin aldatmalarıyla meşru bilerek, buradaki görenek ve âdete binaen cereyan-ı umumîye kapılan safdillerin cezası nedir?

İkinci Sual: Bir insan yılan suretine girse, yahut bir veli haydut kıyafetine girse veyahut meşrutiyet, istibdad şekline girse ona taarruz edenlerin cezası nedir? Belki hakikaten onlar yılandırlar, haydutturlar ve istibdaddırlar.

Üçüncü Sual: Acaba müstebid yalnız bir şahıs mı olur? Müteaddid şahıslar müstebid olmaz mı? Bence, kuvvet kanunda olmalı, yoksa istibdad münkasım olmuş olur. Ve komitecilikle tam şiddetlenir.

Dördüncü Sual: Bir masumu i’dam etmek mi, yoksa on câniyi affetmek mi daha zarardır?

Beşinci Sual: Maddî tazyikler, ehl-i meslek ve fikre galebe etmediği gibi, daha ziyade nifak ve tefrika vermez mi?

Altıncı Sual: Bir maden-i hayat-ı içtimaiyemiz olan ittihad-ı millet, ref’-i imtiyazdan başka ne ile olur?

Yedinci Sual: Müsavatı ihlâl ve yalnız bazılara tahsis ve haklarında kanunu tamamıyla tatbik etmek zahiren adalet iken, bir cihette acaba müsavatsızlıkla zulüm ve garaz olmaz mı? Hem de tebrie ve tahliye ile masumiyetleri tebeyyün eden ekser mahpusînin, belki yüzde sekseni masum iken; acaba ekseriyet nokta-i nazarında bu hâl hüküm-ferma olsa,

garaz ve fikr-i intikam olmaz mı? Divan-ı Harb’e diyeceğim yok, ihbar edenler düşünsünler.

Sekizinci Sual: Bir fırka kendisine bir imtiyaz taksa, herkesin en hassas nokta-i asabiyesine daima dokundura dokundura zorla herkesi meşrutiyete muhalif gibi gösterse ve herkes de onların kendilerine taktığı ism-i meşrutiyet altında olan muannid istibdada ilişmiş ise, acaba kabahat kimdedir?

Dokuzuncu Sual: Acaba bahçıvan bir bahçenin kapısını açsa, herkese ibahe etse, sonra da zayiat vuku bulsa kabahat kimdedir?

Onuncu Sual: Fikir ve söz hürriyeti verilse, sonra da muahaze olunsa, acaba bîçare milleti ateşe atmak için bir plân olmaz mı? Böyle olmasa idi, başka bahaneyle mevki-i tatbike konulacağı hayale gelmez mi idi?

Onbirinci Sual: Herkes meşrutiyete yemin ediyor. Halbuki ya müsemma-yı meşrutiyete kendi muhalif veya muhalefet edenlere karşı sükût etse, acaba keffaret-i yemin vermek lâzım gelmez mi? Ve millet yalancı olmaz mı? Ve masum olan efkâr-ı umumiye; yalancı, bunak ve gayr-ı mümeyyiz addolunmaz mı?

Elhasıl: Şedid bir istibdad ve tahakküm, cehalet cihetiyle şimdi hükümfermadır. Güya istibdad ve hafiyelik tenasüh etmiş. Ve maksad da Sultan Abdülhamid’den istirdad-ı hürriyet değilmiş. Belki hafif ve az istibdadı, şiddetli ve kesretli yapmakmış!

Yarım Sual: Nazik ve zayıf bir vücud ki, sivrisineklerin ve arıların ısırmasına tahammül edemediği için, gayet telaş ve zahmetle onları def’e çalışırken biri çıksa, dese ki: Maksadı sivrisinekleri, arıları def’etmek değil.. belki büyük arslanı ikaz edip kendine musallat etmek ister. Acaba böyle demekle, hangi ahmağı kandıracaktır?

Sualin diğer yarısı çıkmağa izin yoktur.

Ey paşalar, zabitler! Bütün kuvvetimle derim ki:

Gazetelerde neşrettiğim umum makalatımdaki umum hakaikte nihayet derecede musırrım. Şayet zaman-ı mazi

canibinden, asr-ı saadet mahkemesinden adaletname-i şeriatla davet olunsam; neşrettiğim hakaikı aynen ibraz edeceğim. Olsa olsa o zamanın ilcaatının modasına göre bir libas giydireceğim.

Şayet müstakbel tarafından üçyüz sene sonraki tenkidat-ı ukalâ mahkemesinden tarih celbnamesiyle celb olunsam, yine bu hakikatları tevessü' ve inbisat ile çatlayan bazı yerlerini yamalamakla beraber, taze olarak orada da göstereceğim. 7(Haşiye)

Demek, hakikat tahavvül etmez; hakikat haktır. اَلْحَقُّ يَعْلُو وَلاَ يُعْلَى عَلَيْهِ

Millet uyanmış, mugalata ve cerbeze ile iğfal olunsa da devam etmeyecektir. Hakikat telakki olunan hayalin ömrü kısadır. Feveran eden efkâr-ı umumiye ile, o aldatmalar ve mugalatalar dağılacaktır ve hakikat meydana çıkacaktır inşâallah...

بَسْ كُنَمْ چُونْ زِيرَكَانْرَا اِينْ بَس اسْت
بَانْگِ دِهْ كَرْدَمْ اَگَرْ دَرْ دِهْ كَس اسْت

Sizin işkenceli hapishanenin hâli; zaman müdhiş, mekân muvahhiş, mahpusîn mütevahhiş, gazeteler mürcif, efkâr müşevveş, kalbler hazîn, vicdanlar müteessir ve me'yus, bidayet-i halde memurlar şematetli, nöbetçiler müz'iç olmakla beraber vicdanım beni tazib etmediği için o hâl bana eğlence gibi idi. Musibetlerin tenevvüü, musikînin nağmelerinin tenevvüü gibi bana geliyordu.

Hem de geçen sene tımarhanede tahsil ettiğim dersi, şimdi bu mektebde itmam ettim. 8(Haşiye) Musibet zamanının uzunluğundan, uzun dersler gördüm. Dünyanın ruhanî lezzeti olan hüzn-ü masumane ve mazlumaneden, zayıfa şefkat ve gadre şiddet-i nefret dersini aldım.

Ümidim kavîdir ki: Çok masumların kalblerinden hararet-i hüzünle tebahhur eden Ây! Vây! ve Âh! lar, rahmetli bir bulut teşkil edecektir. Ve Âlem-i İslâm'da yeni yeni İslâm devletlerinin teşekkülleriyle o rahmetli bulut teşekküle başlamıştır.

Eğer medeniyet böyle haysiyet kırıcı tecavüzlere ve nifak verici iftiralara ve insafsızcasına intikam fikirlerine ve şeytancasına mugalatalara ve diyanette lâübalicesine hareketlere müsaid bir zemin ise; herkes şahid olsun ki, o saadet-saray-ı medeniyet tesmiye olunan böyle mahall-i ağraza bedel, vilayat-ı şarkıyenin hürriyet-i mutlakanın meydanı olan yüksek dağlarındaki bedeviyet ve vahşet çadırlarını tercih ediyorum. Zira bu mimsiz medeniyette görmediğim hürriyet-i fikir ve serbestî-i kelâm ve hüsn-ü niyet ve selâmet-i kalb, Şarkî Anadolu'nun dağlarında tam manasıyla hükümfermadır.

Bildiğime göre edibler edebli olurlar. Edebsiz bazı gazeteleri naşir-i ağraz görüyorum. Eğer edeb böyle ise ve efkâr-ı umumî böyle karmakarışık olsa; şahid olunuz, böyle edebiyattan vazgeçtim. Bunda da dâhil değilim. Vatanımın yüksek dağlarında yani Başit başındaki ecram ve elvah-ı âlemi, gazetelere bedel mütalaa edeceğim.

Muarradır feza-yı feyzimiz şeyn-i temennadan
Bize dâd-ı ezeldir, zîrden bâlâdan istiğna
Çekildik neşve-i ümidden, tûl-i emellerden
Öyle mecnunuz ki, ettik vuslat-ı leyladan istiğna…

وَلَوْلاَ تَكَالِيفُ الْعُلَى وَ مَقَاصِدُ عَوَالٍ ❊ وَ اَعْقَابُ اْلاَحَادِيثِ فِى غَدٍ
لاَعْطَيْتُ نَفْسِى فِى التَّخَلِّى مُرَادَهَا ❊ وَ ذَاكَ مُرَادِى مُذْ نَشَئْتُ وَ مَقْصَدِىَ
وَ اَكْتُمُ اَشْيَاءً وَلَوْ شِئْتُ قُلْتُهَا ❊ وَلَوْ قُلْتُهَا لَمْ اُبْقِ لِلصُّلْحِ مَوْضِعًا

Tenbih

Medeniyetten istifam, sizi düşündürecek. Evet böyle istibdad ve sefahete ve zilletle memzuç medeniyete, bedeviyeti tercih ediyorum. Bu medeniyet, eşhası fakir ve sefih ve ahlâksız eder. Fakat hakikî medeniyet nev'-i insanın terakki ve tekemmülüne ve mahiyet-i nev'iyesinin kuvveden fiile çıkmasına hizmet ettiğinden, bu nokta-i nazardan medeniyeti istemek, insaniyeti istemektir.

Hem de mana-yı meşrutiyete ibtila ve muhabbetimin sebebi şudur ki: Asya'nın ve Âlem-i İslâm'ın istikbalde terakkisinin birinci kapısı, meşrutiyet-i meşrua ve şeriat dairesindeki hürriyettir. Ve tali' ve taht ve baht-ı İslâm'ın anahtarı da meşrutiyetteki şûradır. Zira şimdiye kadar üçyüz yetmiş milyon İslâm, ecanibin istibdad-ı manevîsi altında eziliyordu. Şimdi hâkimiyet-i İslâmiye, âlemde bahusus bundan sonra Asya'da hükümferma olduğu halde herbir ferd-i müslüman, hâkimiyetin bir cüz-ü hakikîsine mâlik olur. Ve hürriyet, üçyüz yetmiş milyon İslâmı esaretten halâs etmeğe bir çare-i yegânedir. Farz-ı muhal olarak burada yirmi milyon nüfus, tesis-i hürriyette çok zarardîde olsalar da feda olsunlar. Yirmiyi verir, üçyüzü alırız.

Yazık!. Eyvahlar olsun! Bizdeki unsurlar, ırklar, hava gibi muhtelittir. Su gibi memzuç olmamışlar. İnşâallah elektrik-i hakaik-i İslâmiyetle imtizac ederek, ziya-yı maarif-i İslâmiye hararetiyle kuvvet tevlid ederek, bir mizac-ı mutedile-i adalet vücuda gelecektir.

Yaşasın meşrutiyet-i meşrua!.. Sağ olsun hakikat-ı Şeriat terbiyesinden tam ders alan neyyir-i hürriyet!

İstibdadın Garibüzzamanı
Meşrutiyetin Bedîüzzamanı
Şimdikinin de Bid'atüzzamanı

Hatime

Vatandaşlarıma ve kardeşlerime burada birkaç söz söylemezsem, bence bahis nâtamam kalır.

Ey eski çağların cihangir Asya ordularının kahraman askerlerinin ahfadı olan vatandaşlarım ve kardeşlerim! Beşyüz senedir yattığınız yeter. Artık uyanınız, sabahtır. Yoksa sahra-yı vahşette yatmakla, gaflet sizi yağma edecektir.

Hikmet denilen makine-i âlemin nizamı ve telgraf hattı gibi umum âleme uzanan ve dalbudak salan kanun-u nuranî-yi İlahiyenin müessisi olan hikmet-i İlahiye, ufk-u ezelden kaderin parmağını kaldırmış, size emrediyor ki: Tefrika ile müteferrik su gibi, katre katre zayi' olan hamiyet ve kuvvetinizi fikr-i milliyetle yani: İslâmiyet milliyeti ile tevhid ve mezc ederek zerratın cazibe-i cüz'iyeleri gibi bir cazibe-i umumî-i vatanî teşkil ile bu kütle-i azîmi, küre gibi tedvir ederek şems-i şevket-i İslâmiyenin cemahir-i müttefika-i İslâmiyenin mevkebinde bir kevkeb-i münevver gibi cazibesine ittiba' ile müvazene ve aheng-i umumiyeyi muhafaza ediniz.

Hem de hürriyet-i şer'iye denilen yüksek bir hakikat-ı içtimaiye, Sübhan ve Ağrı Dağları gibi istikbalin cibal-i şâhikasının tepesinde ayağa kalkmış ve esaret-i nefis altına girmeyi yasak etmiş ve gayre tecavüzü tecviz etmeyerek şeriata istinad etmiş olan sultan-ı hürriyet-i şer'iye, yüksek sadâ ile sizin gibi mazinin en derin derelerinde gafil ve müteferrik insanlara fen ve san'at silâhıyla cehalet ve fakra hücum ediniz, emrini veriyor.

Hem de ihtiyaç denilen medeniyetin pederi ve terakkiyatın müessisi olan üstad-ı ihtiyaç, sillesini kaldırmış, size hükmediyor ki; ya hayat-ı hürriyetinizi bu sahra-yı

vahşette yağmacılara vereceksiniz veyahut meydan-ı medeniyette fen ve san'at balonuna ve şimendiferine binerek istikbali istikbal ve ecnebi ellerine geçen o emval-i müttefikayı istirdad ederek kâ'be-i kemalâta koşacaksınız.

Hem de İslâmiyet milliyeti denilen mazi derelerinde ve hal sahralarında ve istikbal dağlarında hayme-nişin olan ve Salahaddin-i Eyyübî ve Celaleddin-i Harzemşah ve Sultan Selim ve Barbaros Hayreddin ve Rüstem-i Zâl gibi ecdadlarınızdan emsalleri gibi dâhî kahramanlar ile bir çadırda oturan bir aile gibi herkesi başkasının haysiyet ve şerefiyle şereflendiren ve hayat-ı ulviyenin enmuzeci olan İslâmiyet milliyeti size emr-i kat'î ile emrediyor ki: Tâ her biriniz umum İslâmın ma'kes-i hayatı ve hâmi-i saadeti ve umum millet-i İslâmın ferdî bir misal-i müşahhası olunuz. Zira maksadın büyümesiyle himmet de büyür. Ve hamiyet-i İslâmiyenin galeyanı ile ahlâk da tekemmül ve teali eder.

Hem de meşrutiyet-i meşrua denilen dünyada beşer saadetinin bir sebebi ve hâkimiyet-i milliyeyi temin ile makine-yi hayatın buharı olan hürriyetteki irade-i cüz'iyeyi, istibdad ve tahakkümün belasından kurtaran meşveret-i şer'iyenin mayesiyle mayalandıran meşrutiyet-i meşrua, sizi herkes gibi imtihana davet ediyor ki, sinn-i rüşde büluğunuzu ve vâsîye adem-i ihtiyacınızı görmek istiyor. İmtihana hazırlanınız. Mevcudiyetinizi ittihadla gösteriniz ve hamiyet-i diniye-i millî ile fikir ve vicdan-ı şahsiyenizi, milletin kalb ve akl-ı müştereki gibi gösteriniz. Yoksa sıfır çekecek ve şehadetname-i hürriyeti elinize vermeyecektir.

Evet mazinin sahralarında keşmekeşliğinize sebebiyet veren herbirinizdeki meyl-ül ağalık ve fikr-i hod-serane ve enaniyet, şimdi istikbalin saadet-saray-ı medeniyetinde fikr-i icada ve teşebbüs-ü şahsiyeye ve fikr-i hürriyete inkılab edecektir, inşâallah…

Hattâ diyebilirim ki: Ey Şark vilayetlerindeki vatandaşlarım… Başkalarının sükûtî medreselerine nisbeten, sizin gürültülü olan medreseleriniz bir meclis-i meb'usan-ı ilmiyeyi gösteriyor. Hem Şafiî olduğunuzdan ve imam

arkasında kıraat-ı Fatiha ile semavî ve ruhanî vızıltılarınız sizi mezheben ve medreseten ve fıtraten وَ اَنْ لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلاَّ مَا سَعَى nın başka bir ünvanı olan teşebbüs-ü şahsiyeye teşvik ediyor.

Hem de herbir kemalin müessis ve hâmisi olan cesaret ve namus-u millet-i İslâmiye sizlere emrediyor ki: Nasılki şimdiye kadar dimağdan kalbe mecra açmakla, aklı kuvvete mezc ederek maarifinizi kılınçlarınızın hutut-u cevherinden öğrenmekle şecaat-i maddiyede terakki ettiniz. Şimdi ise kalbden fikre karşı menfez açınız. Kuvveti aklın imdadına ve hissiyatı efkârın arkasına gönderiniz. Tâ ki şecaat-i akliye-i medeniyet meydanında, namus-u millet-i İslâmiye pâyimal olmasın. Kılınçlarınızı, fen ve san’at ve tesanüd-ü hikmet-i Kur’aniye cevherinden yapmalısınız.

اَلْبَاقِى هُوَ الْبَاقِى
Bedîüzzaman
Said Nursî

Yaşasın Şeriat-ı Ahmedî (A.S.M.)

5 Mart 1325 (18 Mart 1909)
Dinî Ceride No: 77

Şeriat-ı garra, kelâm-ı ezelîden geldiğinden ebede gidecektir. Nefs-i emmarenin istibdad-ı rezilesinden selâmetimiz, İslâmiyete istinad iledir. O hablülmetine temessük iledir. Ve haklı hürriyetten hakkıyla istifade etmek, imandan istimdad iledir. Zira Sâni'-i Âlem'e hakkıyla abd ve hizmetkâr olanın, halka ubudiyete tenezzül etmemesi gerektir. Herkes kendi âleminde bir kumandan olduğundan, âlem-i asgarında cihad-ı ekber ile mükelleftir. Ve ahlâk-ı Ahmediye ile tahalluk ve Sünnet-i Nebeviyeyi ihya ile muvazzaftır.

Ey evliya-i umûr! Tevfik isterseniz, kavanin-i âdetullaha tevfik-i hareket ediniz. Yoksa tevfiksizlik ile cevab-ı red alacaksınız. Zira maruf umum enbiyanın memalik-i İslâmiye ve Osmaniyeden zuhuru, kader-i İlahiyenin bir işaret ve remzidir ki, bu memleket insanlarının makine-i tekemmülâtının buharı diyanettir. Ve bu Asya ve Afrika tarlasının ve Rumeli bostanının çiçekleri, ziya-yı İslâmiyet ile neşv ü nema bulacaktır. Dünya için din feda olunmaz. Gebermiş istibdadı muhafaza için, vaktiyle mesail-i şeriat rüşvet verilirdi. Dinin mes'eleleri terk ve feda edilmesinden, zarardan başka ne faydası görüldü? Milletin kalb hastalığı za'f-ı diyanettir. Bunu takviye ile sıhhat bulabilir. Bizim cemaatımızın meşrebi: Muhabbete muhabbet ve husumete husumettir. Yani beyn-el İslâm muhabbete imdad ve husumet askerini bozmaktır. Mesleğimiz ise, ahlâk-ı Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) ile tahalluk ve Sünnet-i Peygamberîyi ihya etmektir. Ve rehberimiz Şeriat-ı Garra ve

kılıncımız da berahin-i katıa ve maksadımız i’lâ-i Kelimetullahtır.

Hakikat

26 Şubat 1324 (Mart 1909)
Dinî Ceride no: 70

Biz Kālû Belâ'dan Cem'iyet-i Muhammedî'de dâhiliz. Cihet-ül vahdet-i ittihadımız tevhiddir. Peyman ve yeminimiz imandır. Mademki muvahhidiz, müttehidiz. Herbir mü'min i'lâ-i Kelimetullah ile mükelleftir. Bu zamanda en büyük sebebi, maddeten terakki etmektir. Zira ecnebiler fünun ve sanayi silâhıyla bizi istibdad-ı manevîleri altında eziyorlar. Biz de fen ve san'at silâhıyla i'lâ-i Kelimetullahın en müdhiş düşmanı olan cehil ve fakr ve ihtilaf-ı efkâra cihad edeceğiz. Amma cihad-ı haricîyi şeriat-ı garranın berahin-i katıasının elmas kılınçlarına havale edeceğiz. Zira medenîlere galebe çalmak ikna iledir, söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile değildir. Biz muhabbet fedaileriyiz, husumete vaktimiz yoktur. Cumhuriyet ki, [9](Haşiye) adalet ve meşveret ve kanunda inhisar-ı kuvvetten ibarettir. Onüç asır evvel şeriat-ı garra teessüs ettiğinden, ahkâmda Avrupa'ya dilencilik etmek, din-i İslâma büyük bir cinayettir. Ve şimale müteveccihen namaz kılmak gibidir. Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa istibdad tevzi olunmuş olur. اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْقَوِىُّ الْمَتِينُ hâkim ve âmir-i vicdanî olmalı. O da marifet-i tam ve medeniyet-i âmm veyahut din-i İslâm namıyla olmalı. Yoksa istibdad daima hükümferma olacaktır.

İttifak hüdadadır, hevada ve heveste değil. İnsanlar hür oldular amma yine abdullahtırlar. Herşey hür oldu, şeriat da hürdür, meşrutiyet de. Mesail-i şeriatı rüşvet vermeyeceğiz. Başkasının kusuru, insanın kusuruna sened ve özür olamaz. Yeis, mani'-i herkemaldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün." istibdadın yadigârıdır.

Bu cümlelerin mabeynini rabtedecek olan mukaddematı, Türkçe bilmediğim için mütaliînin fikirlerine havale ediyorum.

Said Nursî

Sadâ-yı Hakikat

27 Mart 1909

Tarîk-i Muhammedî, şübhe ve hileden münezzeh olduğundan şübhe ve hileyi îma eden gizlemekten de müstağnidir. Hem de o derece azîm ve geniş ve muhit bir hakikat, bahusus bu zaman ehline karşı hiçbir cihetle saklanmaz. Bahr-i Umman nasıl bir destide saklanacak? Tekraren söylüyorum ki: İttihad-ı İslâm hakikatında olan İttihad-ı Muhammedî'nin (A.S.M.) cihet-ül vahdeti tevhid-i İlahîdir. Peyman ve yemini de imandır. Müntesibîni umum mü'minlerdir. Nizamnamesi Sünen-i Ahmediye'dir (A.S.M.). Kanunu, evamir ve nevahi-i şer'iyedir. Bu ittihad, âdetten değil, ibadettir. İhfa, havf riyadandır. Farzda riya yoktur. Bu zamanın en büyük farz vazifesi, ittihad-ı İslâmdır.

İttihadın hedef ve maksadı; o kadar uzun, münşaib, muhit, merakiz ve maabid-i İslâmiyeyi birbirine rabtettiren bir silsile-i nuranîyi ihtizaza getirmekle, onunla merbut olanları ikaz ve tarîk-i terakkiye bir hâhiş ve emr-i vicdanî ile sevketmektir. Bu ittihadın meşrebi, muhabbettir. Husumet ise, cehalet ve zaruret ve nifakadır. Gayr-ı müslimler emin olsunlar ki bu ittihadımız, bu üç sıfata hücumdur. Gayr-ı müslime karşı hareketimiz ikna'dır. Zira onları medenî biliriz. Ve İslâmiyeti mahbub ve ulvî göstermektir. Zira onları munsıf zannediyoruz. Lâübaliler iyi bilsinler ki, dinsizlikle kendilerini hiçbir ecnebiye sevdiremezler. Zira mesleksizliklerini göstermiş olurlar. Mesleksizlik, anarşilik sevilmez. Ve bu ittihada tahkik ile dâhil olsalar, onları taklid edip çıkmazlar. İttihad-ı Muhammedî (Aleyhissalâtü Vesselâm) olan ittihad-ı İslâm meslek ve hakikatını efkâr-ı umumiyeye arzederiz. Kimin bir itirazı varsa etsin, cevaba hazırız.

جُمْلَه شِيرَانِ جِهَانْ بَسْتَهءِ اِينْ سِلْسِلَه اَنْد
رُوبَه اَزْ حِيلَه چِه سَانْ بِگُسَلَدْ اِينْ سِلْسِلَه رَا

Said Nursî

(Kırkbeş sene evvel dinî ceridelerde neşredilen, Eski Said'in o dindar meb'uslara hitaben bir makalesidir.)

Yaşasın Kur'an-ı Kerim'in Kanun-u Esasîleri

29 Şubat 1324
Mart 1909
Dinî ceride No: 73

Ey mebusan! Uzunluğu ile beraber gayet mûciz bir tek cümle söyleyeceğim. Dikkat ediniz, zira itnabında yani uzunluğunda îcaz var. Şöyle ki:

Cumhuriyet ve demokrat manasındaki meşrutiyet ve kanun-u esasî denilen adalet ve meşveret ve kanunda cem'-i kuvvet, bu ünvan ile beraber asıl mâlik-i hakikî ve sahib-i ünvan-ı muhteşem olan ve müessir ve adalet-i mahzayı mutazammın bulunan ve nokta-i istinadımızı temin eden ve meşrutiyeti ve cumhuriyeti bir esas-ı metine istinad ettiren ve evham ve şükûk sahibini varta-i hayretten kurtaran ve istikbal ve âhiretimizi tekeffül eden ve menafi'-i umumiye olan hukukullahı izinsiz tasarruftan sizi tahlis eden ve hayat-ı milliyemizi muhafaza eden ve umumî ezhanı manyetizmalandıran ve ecanibe karşı metanetimizi ve kemalimizi ve mevcudiyetimizi gösteren ve sizi muaheze-i dünyeviye ve uhreviyeden kurtaran ve maksad ve neticede ittihad-ı umumiyeyi tesis eden ve o ittihadın ruhu olan efkâr-ı âmmeyi tevlid eden ve çürük mesavi-i medeniyeti hudud-u hürriyet ve medeniyetimize girmekten yasak eden ve bizi Avrupa dilenciliğinden kurtaran ve geri kaldığımız uzun mesafe-i terakkiyi, sırr-ı i'caza binaen bir zaman-ı kāsırda tayyettiren ve Arab ve Turan ve İran ve Sâmileri, yani beraber olanları tevhid ederek az zaman içinde bize bir büyük kıymet verdiren ve şahs-ı manevî-i hükûmeti Müslüman gösteren ve kanun-u esasînin ruhunu ve Onbirinci Maddeyi muhafaza ile sizi hıns-ı yeminden (yemin bozmaktan) kurtaran ve Avrupa'nın eski zann-ı fasidlerini

tekzib eden, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Hâtem-ül Enbiya ve Şeriatının ebedî olduğunu tasdik ettiren ve muharrib-i medeniyet olan ve anarşiliğe yol açan dinsizliğe karşı sed çeken ve zulmet-i tebayün-ü efkâr ve teşettüt-ü ârâyı safha-i nuranîsi ile ortadan kaldıran ve umum ülema ve vaizleri ittihad ve saadet-i millete ve icraat-ı hükûmeti meşruta-i meşruaya hâdim eden ve adalet-i mahzası merhametli olduğundan anasır-ı gayr-ı müslimeyi daha ziyade te'lif ve rabteden ve en cebîn ve âmi adamı en cesur ve en has adam gibi hiss-i hakikî-i terakki ile ve fedakârlık ve hubb-u vatanla mütehassis eden ve hêdim-i medeniyet olan sefahet ve israfattan ve havaic-i gayr-ı zaruriyeden bizi halâs eden ve muhafaza-i âhiretle beraber imar-ı dünya etmekle sa'ye neşat veren ve hayat-ı medeniye olan ahlâk-ı hasene ve hissiyat-ı ulviyenin düsturlarını öğreten ve herbirinizi ey mebuslar ellibin kişinin takazasını yani haklarını sizden dava etmelerini hakkınızda tebrie eden ve sizi icma-i ümmete küçük bir misal-i meşru gösteren ve hüsn-ü niyete binaen a'malinizi ibadet gibi ettiren ve üçyüz milyon Müslümanın hayat-ı maneviyesine sû'-i kasddan ve cinayetten sizi tahlis eden ol Kur'an-ı Mukaddes'in düsturları ünvanıyla gösterseniz ve hükümlerinize me'haz edinseniz ve düsturlarını tatbik etseniz, acaba bu kadar fevaidi ile beraber ne gibi bir şey kaybedeceksiniz? Vesselâm…

Yaşasın Kur'an'ın Kanun-u Esasîleri!..

Said Nursî

Hürriyete Hitab

Ey hürriyet-i şer'î! Öyle müdhiş ve fakat güzel ve müjdeli bir sadâ ile çağırıyorsun, benim gibi bir şarklıyı tabakat-ı gaflet altında yatmışken uyandırıyorsun. Sen olmasaydın, ben ve umum millet, zindan-ı esarette kalacaktık. Seni ömr-ü ebedî ile tebşir ediyorum. Eğer aynülhayat-ı şeriatı menba-ı hayat yapsan ve o cennette neşv ü nema bulsan, bu millet-i mazlûmenin de eski zamana nisbeten bin derece terakki edeceğini müjde veriyorum. Eğer hakkıyla seni rehber etse, ağraz-ı şahsî ve fikr-i intikam ile sizi lekedar etmezse…

El-azametü lillah ve-l minnetü lehü ki bizi kabr-i vahşet ve istibdaddan ihraç ve cennet-i ittihad ve muhabbet-i milliyeye davet etti.

Ya Rab! Ne saadetli bir kıyamet ve ne güzel bir haşir ki, vel-ba'sü ba'de-l mevt hakikatının küçük bir misalini bu zaman bize tasvir ediyor. Şöyle ki:

Asya'nın ve Rumeli'nin köşelerinde medfun olan medeniyet-i kadîme hayata başlamış ve menfaatini mazarrat-ı umumiyede arayan ve istibdadı arzu edenler يَا لَيْتَنِى كُنْتُ تُرَابًا demeye başladılar. Yeni Hükûmet-i Meşrutamız mu'cize gibi doğduğu için inşâallah bir seneye kadar, تَكَلَّمَ فِى الْمَهْدِ صَبِيًّا sırrına mazhar olacağız. Mütevekkilane, sabûrane tuttuğumuz otuz sene ramazan-ı sükûtun sevabıdır ki, azabsız cennet-i terakki ve medeniyet kapılarını bize açmıştır. Hâkimiyet-i milliyenin beraat-i istihlali olan kanun-u şer'î, hâzin-i Cennet gibi bizi duhûle davet ediyor. Ey mazlum ihvan-ı vatan! Gidelim dâhil olalım! Birinci kapısı, şeriat dairesinde ittihad-ı kulûb; ikincisi, muhabbet-i milliye; üçüncüsü, maarif; dördüncüsü, sa'y-i insanî; beşincisi, terk-i sefahettir. Ötekilerini sizin zihninize havale ediyorum. Zira davete icabet vâcibdir.

Bu inkılab-ı azîmin fatihası mu’cize gibi başladığı için bir fâl-i hayırdır ki, hâtimesi de pek güzel olacaktır. Şöyle ki:

Bu inkılab, fikr-i beşerin ağır zincirlerini parça parça ve istidad-ı terakkiye karşı sedleri zîr ü zeber ederek, hükûmeti varta-yı mevtten tahlis ve bu millet-i mazlumede cevahir-i insaniyeti izhar ve âzade olarak kâ’be-i kemalâta doğru gönderdiği gibi, hâtimesi de yani otuz sene kadar rengârenk sefahet ve israfat ve hevesat ve lezaiz-i nâmeşrua gibi seyyiat-ı medeniyet, devlet-i medeniyeti, hükûmet-i müstebide gibi inkıraza sevkeden umûrlar maddeten zararını ihsas edeceğinden o muzlim ve kesif olan sehab, arzu-yu umumî ile münkeşif olduğundan, şems-i şeriat ve ma’kesi olan kamer-i medeniyet berrak ve saf ve esasatta Asya’yı ve Rumelini tenvir ve mutazammın olduğu istidad-ı kemalin tohumları hürriyetin yağmuru ile neşv ü nema bularak rengârenk elvan ile tezyin edeceğini bu fâl-i hayır bize müjde veriyor.

Bir mu’cize-i Peygamberîdir (A.S.M.) ve bu millet-i mazlumeye bir inayet-i İlahîdir ve cem’iyet-i milliyenin niyet-i hâlisanesinin bir kerametidir ki, bu maden-i saadet ve hürriyet olan şeriat dairesindeki ittihad-ı kulûb ve muhabbet-i millî elimize meccanen girdi. Milel-i saire milyonlarla cevahir-i nüfus feda etmekle kazandılar. Ölmüş olan hissiyat ve âmâl ve müyulat-ı âliye-i milliyemizi ve ahlâk-ı hasene-i İslâmiyemizi bu küre-i arz denilen (cezbe tutmuş mevlevî gibi) meczub cevvalin sımahında tanin-endaz ve umum milleti sürur ile bir garib ihtizaza getiren sadâ-yı hürriyet ve adalet, nefh-i sûr-u İsrafil gibi hayatlandırıyor.

Sakın ey ihvan-ı vatan! Sefahetlerle ve dinde lâübaliliklerle tekrar öldürmeyiniz. Ve bütün efkâr-ı fasideye ve ahlâk-ı rezileye ve desais-i şeytaniyeye ve tabasbusata karşı; şeriat-ı garra üzerine müesses olan kanun-u esasî Azrail hükmüne geçti, onları öldürdü.

Ey hamiyetli ihvan-ı vatan! İsrafat ve hilaf-ı şeriat ve lezaiz-i nâmeşrua ile tekrar ihya etmeyiniz! Demek şimdiye

kadar mezarda idik, çürüyorduk. Şimdi bu ittihad-ı millet ve meşrutiyet ile rahm-ı madere geçtik, neşv ü nema bulacağız. Yüz bu kadar sene geri kaldığımız mesafe-i terakkiden inşâallah mu'cize-i Peygamberî (A.S.M.) ile, şimendifer-i kanun-u şer'iye-i esasiyeye amelen ve burak-ı meşveret-i şer'iyeye fikren bineceğiz. Bu vahşet-engiz sahra-yı kebiri zaman-ı kāsırada tekemmül-ü mebadi cihetiyle tayyetmekle beraber, milel-i mütemeddine ile omuz omuza müsabaka edeceğiz. Zira onlar kâh öküz arabasına binmişler, yola gitmişler. Biz birdenbire şimendifer ve balon gibi mebadiye bineceğiz, geçeceğiz. Belki câmi'-i ahlâk-ı hasene olan hakikat-ı İslâmiyenin ve istidad-ı fıtrînin, feyz-i imanın ve şiddet-i cû'un hazma verdiği teshil yardımıyla fersah fersah geçeceğiz. Nasıl ki vaktiyle geçmiştik.

Talebeliğin bana verdiği vazife ile ve hürriyetin ferman-ı mezuniyetiyle ihtar ediyorum ki:

Ey ebna-yı vatan! Hürriyeti sû'-i tefsir etmeyiniz, tâ elimizden kaçmasın. Ve müteaffin olan eski esareti başka kapta bize içirmekle bizi boğmasın. [10](Haşiye) Zira hürriyet, müraat-ı ahkâm ve âdâb-ı şeriat ve ahlâk-ı hasene ile tahakkuk ve neşvünema bulur. Sadr-ı evvelin yani sahabe-i kiramın o zamanda âlemde vahşet ve cebr-i istibdad hükümferma olduğu halde, hürriyet ve adalet ve müsavatları bu müddeaya bir bürhan-ı bahirdir. Yoksa hürriyeti sefahet ve lezaiz-i nâmeşrua ve israfat ve tecavüzat ve heva-i nefse ittiba'da serbestiyet ile tefsir ü amel etmek; bir padişahın esaretinden çıkmakla ve alçakların istibdadı ve esaret-i rezilesinin altına girmekle beraber milletin çocukluk istidadını ve sefih olduğunu gösterdiğinden, paralanmış olan eski esarete lâyık ve hürriyete adem-i liyakatını gösterir. Zira sefih mahcurdur. Geniş ve müşa'şa' olan yeni hürriyet-i şer'iyeye adem-i liyakat, (zira çocuğa geniş olmaz) şanlı olan ittihad-ı millîyi, bozulmuş ve müteaffin olan hâlât ile fena bir hastalığa hedef edecektir. Zira ehl-i takva ve vicdanın tefsiri

böyle değil. Mezhebi de muhalif olacaktır. Biz Millet-i Osmaniye erkeğiz.

Kamet-i merdane-i istidad-ı milliyemize kadınların libası gibi süslü sefahet ve hevesat ve israfat yakışmıyor. Binaenaleyh aldanmayalım. خُذْ مَا صَفَا دَعْ مَا كَدَرَ kaidesini düstur-ul amel yapalım. Şöyle ki:

Ecnebiyede terakkiyat-ı medeniyeye yardım edecek noktaları (fünun ve sanayi gibi) maalmemnuniye alacağız.

Amma medeniyetin zünub ve mesavîsi olarak bazı âdât ve ahlâk-ı seyyie ki, ecnebilerde mehasin-i medeniye-i kesîresiyle muhat olduğu için çirkinliğini o kadar göstermiyor. Biz ise aldığımız vakit sû'-i tali' cihetiyle ve sû'-i intihab tarîkıyla müşkil-üt tahsil mehasin-i medeniyeti terk edip, çocuk gibi heva ve hevese muvafık zünub-u medeniyeti kesbettiğimizden, muhannes gibi (yani kadınlaşmış erkek gibi) veya mütereccile gibi (yani erkekleşmiş kadın gibi) oluruz. Kadın erkek gibi giyinse maskara olur. Erkek kadın gibi süslense muhannesliktir, yakışmaz. Merd ve âlîhimmet, zîb ü zîverle müzahref cilveli hanım gibi olmamalı.

Elhasıl: Zünub ve mesavi-i medeniyeti, hudud-u hürriyet ve medeniyetimize girmekten seyf-i şeriatla yasak edeceğiz. Tâ ki, medeniyetimizin gençliği ve şebabeti, zülâl-i ayn-il hayat-ı şeriatla muhafaza olsun. Kesb-i medeniyette Japonlara iktida bize lâzımdır ki; onlar Avrupa'dan mehasin-i medeniyeti almakla beraber, her kavmin mâye-i bekası olan âdât-ı milliyelerini muhafaza ettiler. Bizim âdât-ı milliyemiz İslâmiyet'te neşv ü nema bulduğu için iki cihetle sarılmak zarurîdir.

Ey hamiyetli ebna-yı vatan! Cem'iyet-i millî ruhlarını feda etmekle saadetimize yol açtılar. Biz de, bazı lezaizimizi terk ile onlara yardım edeceğiz. Zira o sofra-yı nimete beraber oturuyoruz. Efkâr-ı faside sahibi yani hürriyet altında istibdadı ve mezalimi arzu edenler, mevt-i ebedîye mazhar olan ve zaman-ı mazinin çukurunda medfun olan istibdadatı veyahut seyl-i huruşan-ı zaman içinde yuvarlanmış olan

mezalimi, bir daha temaşa etmemek için, tarih-i hayat-ı hürriyetin beyanıyla, mazi ve hâl meyanında delinmez bir sedd-i âhenîn çekmek istiyorum.

Şöyle ki: Bu inkılab, doğurduğu hürriyeti eğer meşveret-i şer'iyenin terbiyesine verse, bu milletin eski satvet ve kuvvetini ihya edecektir. Eğer veba-yı ağraz-ı şahsiyeye müsadif olsa; istibdad-ı mutlaka dönecek, o çocuk ölecek. Hürriyet tam zamanında doğdu. Ahval ve ilcaat-ı zaman tam terbiyesine hizmet ister. Sun'î ve ihtiyarî değil, tâ ki çok külfete muhtaç olsun. Eski zaman gibi bu kadar tazyikatın tesiriyle me'yusiyet ve mahv olmak şanından olmayan hamiyet-i İslâmiye o kadar galeyana gelmiş ki, güya hürriyet rahm-ı maderde tekmil yaşa kadar gelmiş. Kadem-nihade-i saha-i vücud olduğu anda hükümfermalığını ilân ve hiçbir müsademata karşı tezelzüle ve delmeğe uğramayacak bir sedd-i âhenîn gibi veyahut taht-ı Belkısî gibi beş hakaik-i sabite üzerine teessüs edecek.

Birinci Hakikat: Mecmu'da bir kuvvet bulunur, hiçbir ferd o kuvvete mâlik olamaz. Bir kalın şerit ile eczasından kalın bir telin kuvveti gibi.. veyahut efkâr-ı umumiyeyi mutazammın yeni hükûmetimiz ve eski hükûmetimiz gibi. Ey millet! Biz şimdi kalın şeridiz. Her kim muhalefet ile veyahut hodserane ile bunu zaîf etse, umumun hakkına affolunamaz bir cinayettir.

İkinci Hakikat: Zaman-ı salifte, yani galebe-i vahşet vaktinde âlemde hükümferma, vahşetin mahsulü ve tedenni ve inkırazın mahkûmu olan kuvvet ve cebrin saltanatı idi. Herhangi devletin deveran-ı demmi yerine girmiş ise, öyle devletlerin sahaif-i tarihiyeleri baykuşların âşiyaneleri gibi satırları inkırazlarını çağırıyorlar, bağırıyorlar. Tasallut-u medeniyetin zamanında âlemin hükümranı, ilim ve marifettir. Müvellidi medeniyet ve şanı tezayüd ve ömrü ebedî olduğundan herhangi devletin hayat ve müdebbiri olmuş ise, o hükûmeti kendi gibi kayd-ı ömr-ü tabiîden ve ecel-i inkırazdan tahlis ve küre-i arz kadar yaşamasına istidad vermiş. Kitab-ı Avrupa sahaifi bunu alenen gösteriyor.

Eğer denilse: Şimdiye kadar bu hükûmet-i zaîfeyi âdi adamlar idare edebilirlerdi. Fakat bu kadar metin ve dehşetli, kaviyyen emel ettiğimiz yeni hükûmeti omuzunda taşıyacak hârika ve dâhî adamlar lâzımken, Asya ve Rumeli tarlası acaba öyle mahsulât verecek mi?

Buna cevab: Eğer başka inkılablar başa gelmezse, evet. Ve Üçüncü Hakikat'a dikkat et. Şöyle ki:

Bu zaman-ı mazide insan istidad-ı gayr-ı mütenahîye mâlik iken o kadar dar ve mahdud daire içinde hareket ediyordu ki: Güya insan iken hayvan gibi yaşadığından, efkâr ve ahlâkı o daire nisbetinde tedenni etmiş ve mahsur kalmıştı. Şimdi bu şer'î hürriyet-i âdilane eğer yaşasa ve bozulmazsa, fikr-i beşerin ağır zincirlerini paralamakla ve istidad-ı terakkiye karşı sedleri herc ü merc ederek o küçük daireyi dünya kadar tevsi' edebilir. Hattâ benim gibi bir köylü adam, süreyya kadar ulvî olan idare-i umumîyi nazara alacak. Âmâl ve müyulatın filizlerini orada bağlayacak. Ve herbir fiil ve tavrının orada bir ihtizaz ile zîmedhal bulunacağından, himmeti Süreyya kadar teali ve ahlâkı o derece tekemmül ve efkârı memalik-i Osmaniye kadar tevessü' edeceğinden; Eflatunları, İbn-i Sinaları ve Bismarkları, Dekartları ve Taftazanîleri inşâallah geri bırakacak. Bu kuvvetli Asya ve Rumeli tarlası çok şübban-ı vatan mahsulü vereceğinden kaviyyen ümidvarız.

Lâsiyyema şu memalik-i Osmaniye umum enbiyanın mahall-i zuhuru ve devlet-i mütemeddine-i salifenin mehd-i teşekkülü ve şems-i İslâmiyetin maşrık-ı tulûu olduğundan, insanların fıtratlarında ektikleri bu üç istidadat-ı kemal bu hürriyetin yağmuru ile neşv ü nema bulsa, herkesin istidadı ve fikr-i münevverinin dal ve budakları şecere-i tûbâ gibi her tarafa açacaktır. Ve şarkın garba nisbetini, seherin guruba nisbeti gibi edecektir. Eğer sûs-ü ataletle ve sümûm-u ağraz ile kurutulmazsa.

Dördüncü Hakikat: Şeriat-ı Garra Kelâm-ı Ezelî'den geldiğinden ebede gidecektir. Zira şecere-i meyl-ül istikmal-i âlemin dalı olan insandaki meyl-üt terakkinin mahsul ve

semeresi olan istidadın telahuk-u efkârla hasıl olan netaicinin teşerrüb ve tegaddi ile büyümesi nisbetinde, Şeriat-ı Garra aynen maddî zîhayat gibi tevessü’ ve intibak edeceğinden ezelden gelip ebede gideceğine bürhan-ı bahirdir. Asr-ı Saadet olan sadr-ı evvelin hürriyet ve adalet ve müsavatı bahusus o zamanda delil-i kat’îdir ki, Şeriat-ı Garra müsavatı ve adaleti ve hakikî hürriyeti cemi’ revabıt ve levazımatıyla câmi’dir.

İmam-ı Ömer (R.A.), İmam-ı Ali (R.A.) ve Salahaddin-i Eyyübî âsârı bu müddeaya delil-i alenîdir. Buna binaen kat’iyyen hükmediyorum: Şimdiye kadar noksaniyetimiz ve tedenniyatımız, sû’-i ahvalimiz dört sebebden gelmiş:

1- Şeriat-ı garranın adem-i müraat-ı ahkâmından

2- Bazı müdahinlerin keyfemayeşa sû’-i tefsirinden

3- Zahirperest âlim-i cahilin veyahut cahil-i âlimin taassubat-ı nâ-be-mahallinden

4- Sû’-i tali’ cihetiyle ve sû’-i intihab tarîkıyla müşkil-üt tahsil olan Avrupa mehasinini terk ederek çocuk gibi heva ve hevese muvafık zünub ve mesavi-i medeniyeti tuti gibi takliddendir ki, bu netice-i seyyie zuhur ediyor. Memurîn hakkıyla vazifesini îfa etse, memur olmayan ilcaat-ı zamana muvafık sa’yetse, sefahete vakit bulamıyacaktır. Bu iki kısmın herhangisinde bir ferd, sefahete inhimak gösterdi ise, bu heyet-i içtimaiye içinde muzır bir mikrop suretine giriyor.

Beşinci Hakikat: Zaman-ı sâbıkta revabıt-ı içtima’ ve levazım-ı taayyüş ve fevaid-i medeniyet o kadar tekessür ve teşa’ub etmediğinden, bazı kalil adamların fikri, devletin idaresine yarı kâfi gibi idi. Amma bu zamanda revabıt-ı içtima’ o kadar tekessür etmiş ve levazım-ı taayyüş o derece taaddüd etmiş ve semerat-ı medeniyet o kadar tefennün etmiş ki, ancak yalnız kalb-i millet hükmünde olan meclis-i meb’usan ve fikr-i ümmet makamında olan meşveret-i şer’î ve seyf ve kuvvet-i medeniyet menzilinde bulunan hürriyet-i efkâr o devleti taşıyabilir. Ve idare ve terbiye edebilir. Bu hakikata misal; eski hükûmet-i müstebide, yeni hükûmet-i meşrutadır.

Üçüncü Hakikat'ın bana verdiği vazife ile ve hürriyetin ferman-ı mezuniyetiyle (üç şey) ihtar ediyorum.

Birincisi: Bir cisim birden zerrattan tahallül ve yeni zerrattan teşekkül eylemesi muhal olacağından, cism-i devletin birden memurîni ref' ve yenilerini ikame eylemesi muhal olmasa da, müteazzirdir. Binaenaleyh istidad-ı habis ve kabil-i ıslah olmayan adamları zâten cism-i devlet def'-i tabiî ile ifraz edecektir. Amma kabil-i ıslah olanlar zâten güneş garbdan tulû' etmediğinden tövbenin kapısı açıktır. Bunların tecrübelerinden istifade etmeli. Bunların yerini dolduracak kırk sene lâzım. Yoksa umumu aleyhinde itale-i lisan ve terzil etmek, bu şanlı olan ittihad-ı milleti -bozulmuş bazı efkâr ve ahlâklarına binaen- bir hastalığa hedef edecektir.

İkincisi: Ben Şark'ın dağlarında büyümüş idim. Merkez-i hilafeti güzel tahayyül ediyordum. Vakta ki, bundan yedi-sekiz ay mukaddem Dersaadet'e geldim. Gördüm ki: İstanbul tevahhuş ve tenafür-ü kulûb sebebiyle medenî libası giymiş vahşi bir adama benzerdi. Şimdi ittihad-ı millî sebebiyle medenî adam, fakat yarı medenî, yarı vahşi libasında bize arz-ı dîdar ediyor. Evvel şarkta fenalığın sebebi, şarkın uzvu hastalanmış zannediyordum. Vakta ki, hasta olan İstanbul'u gördüm. Nabzını tuttum. Teşrih ettim. Anladım ki, kalbindeki hastalıktır, her tarafa sirayet eder. Tedavisine çalıştım, bir divanelikle taltif edildim.

Hem de gördüm ki; medeniyet-i hakikiyeyi teşkil eyleyen İslâmiyet, maddî cihetinde medeniyet-i hazıradan geri kalmış. Güya İslâmiyet sû'-i ahlâkımızdan darılmış mazi tarafına dönüp gidiyor, zaman-ı saadete bizi şikayet edecektir. Bunun en büyük sebebi; istibdaddan sonra, mürşid-i umumî üç büyük şubenin -ki "cümlenin maksudu bir amma rivayet muhtelif" veyahut عِبَارَاتُنَا شَتَّى وَ حُسْنُكَ وَاحِدٌ وَ كُلٌّ اِلَى ذَاكَ الْجَمَالِ يُشِيرُ beytinin mâsadakı olan ehl-i medrese ve ehl-i mekteb ve ehl-i tekyenin- tebayün-ü efkâr ve tehalüf-ü meşaribidir.

Bu tebayün-ü efkâr ahlâk-ı İslâmiyenin esasını sarsmış, ittihad-ı milleti çatallaştırmış, terakkiyat-ı medeniyeden geri bırakmıştır. Zira biri ifrat ile diğerini tekfir ve tadlil ediyor. Öteki tefrit ile onu techil ve gayr-ı mutemed addediyor. Bunun çaresi, tevhid ile ve efkârlarının mabeyninde teyid ile münasebet ile musalahadır. Tâ itidal noktasında musafaha ile birleşmeli ki, aheng-i terakkiyi ihlâl etmesinler.

Üçüncüsü: Ben vaizleri dinledim. Nasihatları bana tesir etmedi. Düşündüm. Kasavet-i kalbimden başka üç sebeb buldum:

Birincisi: Zaman-ı hazırayı zaman-ı salifeye kıyas ederek yalnız tasvir-i müddeayı parlak ve mübalağalı gösteriyorlar. Tesir ettirmek için isbat-ı müddea ve müteharri-i hakikatı ikna lâzım iken ihmal ediyorlar.

İkincisi: Bir şeyi tergib veya terhib etmekle ondan daha mühim şeyi tenzil edeceklerinden, müvazene-i şeriatı muhafaza etmiyorlar.

Üçüncüsü: Belâgatın muktezası olan hale mutabık, yani ilcaat-ı zamana muvafık, yani teşhis-i illete münasib söz söylemezler. Güya insanları eski zaman köşelerine çekiyorlar, sonra konuşuyorlar.

Hasıl-ı kelâm: Büyük vaizlerimiz hem âlim-i muhakkik olmalı, tâ isbat ve ikna etsin. Hem hakîm-i müdakkik olmalı, tâ müvazene-i şeriatı bozmasın. Hem belig-i mukni' olmalı, tâ mukteza-yı hal ve ilcaat-ı zamana muvafık söz söylesin ve mizan-ı şeriatla tartsın ve böyle olmaları da şarttır.

Yaşasın Şeriat-ı Garra!.. Yaşasın adalet-i

İlahî!.. Yaşasın ittihad-ı millî!.. Ölsün ihtilaf!.. Yaşasın muhabbet-i millî!.. Gebersin ağraz-ı şahsiye ve fikr-i intikam!.. Yaşasın şecaat-ı mücessem askerler!.. Yaşasın satvet-i müşahhas ordular!..Yaşasın akıl ve tedbir-i mücessem dindar cem'iyet-i ahrar ve Nur Talebeleri!

Said Nursî

* * *

(Haşiye): Medar-ı ibret ve hayrettir ki, kırküç sene evvel hürriyetin üçüncü gününde İstanbul'da hem sonra Selanik'te

Meydan-ı Hürriyet'te binler siyasîlere karşı dava ettiği ve bütün kuvvetiyle Şeriatı istediği ve hürriyeti ve meşrutiyeti Şeriata hizmetkâr yaptığı ve sonra 31 Mart'ta Hareket Ordusu gayet dehşet ve şiddetle Şeriat isteyenleri mes'ul ettikleri zamanda Divan-ı Harb-i Örfî'de Said'in bu münteşir nutuklarından tam beraet verildiği halde; şimdi ise siyaseti otuz seneden beri bıraktığı ve o nutuklarına nisbeten siyasete pek az teması için 27 sene dinsizlik hesabına işkenceler ve gaddarane azab ve cezalar verenler, elbette din namına zulmettiklerini ve engizisyonlardan daha zalim olduklarını isbat eder.

Said Nursî

1) (Haşiye): Otuz sene cebr ü işkenceler altında sıkıştırıldığı halde, hiçbir defa Avrupa şapkasını başına koymadı. ↵

2)
(*): Bu tarih 1954 senesine aittir. ↵

3)

(*): Bediüzzaman'a zurefadan biri bir gün, irfanıyla mütenasib bir esvab giymesi lüzumundan bahseder. Müşarünileyh de: "Siz, Avusturya'ya güya boykot yapıyorsunuz, hem onun gönderdiği kalpakları giyiyorsunuz. Ben ise bütün Avrupa'ya boykot yapıyorum, onun için yalnız memleketimin maddî ve manevî mamulâtını giyiyorum." buyurmuştur. ↵

4)

(Haşiye): O yarının zamanı; onbeş sene sonra, yirmisekiz senedir müellifin sebeb-i hapsi olan, Siracünnur'un âhirindeki bahse bakınız. Tam o yarı cinayeti bileceksiniz. ↵

5)
(Haşiye): Yani: Bütün dünya, cinn ve ins şahid olsun ki, ben mürteciyim. ↵

6) (Haşiye): Bu sualler, kırk-elli masum mahpusun tahliyelerine sebeb oldu. ↵

7)

(Haşiye): Şimdi üstad Bediüzzaman bu kırkbeş senedeki dehşetli mahkemelerinde aynen bu onbir buçuk cinayetlerini ve onbir buçuk suallerini o Divan-ı Harb-i Örfî'deki gibi tekrar etmiştir ve etmektedir.

Nur Talebeleri namına Hüsrev ↵

8)
(Haşiye): Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri kırkbeş sene evvel tımarhane hükmündeki mahkeme-i zalimanede aldıkları dersi, şimdi bu gaddarane hazır mektebde imtihan vermişler ve böylece iki şehadetname almışlardır.

Nazif, Hüsrev ↵

9)
(Haşiye): O zaman meşrutiyet, şimdi o kelime yerine cumhuriyet konulmuş. ↵

10)
(Haşiye): Evet daha dehşetli bir istibdad ile, pek acı ve zehirli bir esareti bize içirdiler. ↵